

Yak'usda Bughunek Unzoo, 'I Mark Yuk'uné'uzguz

John dune too be 'ulh'en 'en Yak'usda bughunek be hubulh yalhtuk

1 ¹Ndi khunek unzoo, 'i khunek 'udechoo, 'i Sizi Gri, Yak'usda buYe' bugha. ²Uda Yak'usda be nus whunilh'en, ndi Yak'usda bughunek bugha 'uk'une'úsduguz, 'i 'et njan ndutni,

“ ‘Yak'usda 'ust'ah, sóo zelhts'ai,
'uyoon khunek suba na'á ntsuh tes'alh,
mba lhaoodutelilh 'et wheni.’

³Et keyah, 'aw dune chahóot'ih,
dune 'ultus hahuyih hoh,

‘NeMoodihti whuz de uyalh, buti buba lháoodahleh.
Lhuteyalh hoonzoo 'ink'ez lhts'e whudez'a buba whulhtsi,”
ni.

⁴Et 'uhóoja John dune too be 'ulh'en, 'aw dune chahóot'ih ts'ih ninya 'ink'ez tube 'o budáni, “Lubeshi whuch'a nuhwhubeni náhandunooheh, 'ink'ez too be 'oohneh, 'aw 'et t'eh zeh Yak'usda nuhwhulubeshi nuhwhuba 'ún yutelhdulh.” ⁵Ts'iyannah Judea whunat whut'en 'ink'ez Jerusalem whut'en chah hits'un lghadindel 'ink'ez John dune too be 'ubulh'en hiyoozélhts'ai. 'Ink'ez hubulubeshi hubugha hunáhuwhulnuk hoh nyo 'et took'oh Jordan huwhútni toot 'et John dune too be balh'en. ⁶'Ink'ez John dune too be 'ulh'en khunai^a gha sdútl'oo, 'i ye dune unli 'ink'ez 'uzuz se be sudelhú'oo. Tulk'us cho 'ink'ez honey, 'i ya'alh inle. ⁷'Et ndo búlhni, “Dune sk'élh'az whusatéyalh sughanus dezti ho' 'int'ah. 'Aw bukechun ketl'oolh buba k'unafúdes'uk 'et whunts'ih huba soo cha'lhútdzoo. ⁸Too be 'unwhulh'en 'et whunts'ih ndun dune 'en Ndoni be too be 'unwhutelilh 'ink'ez Ndoni nuhyédute'alh.”

---

a 1:6 Ndi khunai, “camel” hiyúlhni.

Sizi too be 'úlya 'ink'ez netsudúle tink'us 'óneh hukwa yóolhdzih

⁹Et sa ilah hukw'elh'az Sizi Gri Nazareth^b ts'ih hainya 'ink'ez took'oh Jordan huwhútni toot 'et John dune too be 'ulh'en Sizi too be 'uyínla. ¹⁰Soo Sizi tooz hanaja íbulh, nduk yak'uz dá' dutéžkez whutélh'en, 'ink'ez Ndoni, dut'aiyaz k'una'a, dove hiyúlhni, ndus de buk'eyít'o. ¹¹Et 'uwútni, “Nyun suYe' inli. Tube nk'esi', 'ink'ez tube nyulh hoonúst'i.” ¹²Et 'ahoh Ndoni 'en Sizi nye'un 'aw dune chahóot'ih ts'ih wheyálh'a. ¹³Et dit lanezi dzin (40) Sizi 'aw dune chahóot'ih inda 'ink'ez Satan tink'us 'óneh hukwa yóolhdzih. Khunai tsiyaini 'i chah hoonli. 'Et lizas whusahánel, 'ink'ez hiba ne'ut'en.

Dinah lhook ka 'uhut'en, 'en Sizi, “Anih,” hubúlhni

¹⁴John dune too be 'ulh'en, tsak'ehíya'ai hukw'elh'az, Sizi Galilee ts'ih ninya 'ink'ez hubulh yálhtuk nts'e na'a Yak'usda buk'úne whut'en, 'et hubugha. ¹⁵Ink'ez 'et 'utni, “Ndi khunek unzoo, 'i 'int'ah. K'an 'aw 'et whusahónzut. 'Aw 'et nilhdukw Yak'usda buk'úne whutet'en ho' hoont'ah. Lubeshi whuch'a nuwhubeni náhandunoohlelh, 'ink'ez ndi khunek unzoo, 'i nuhwhuba 'alha 'oot'e 'ink'ez wúlhchoot!” ¹⁶Et Sizi bun k'ut Galilee taba nuya hoh nanah lhook ka' hut'en hubunilh'en 'en Simon 'ink'ez bulhutsin Andrew bulh lhoombilh tahíyalhdel lhook ka 'uhut'en hinli 'et huwa. ¹⁷Et Sizi ndo búlhni, “Suneh'us, dune ka 'ooht'en whunwhudoolh'eh sih.” ¹⁸Et 'ahoh hubuloombil hiladetnik 'ink'ez hik'ah ts'ih 'uhoot'en ka hiyuntez'az. ¹⁹Et 'o 'unyaz hahánel 'et 'uyoon nanah lhulhutsinkah James 'ink'ez John bulh Zebedee buye'kah 'en hubutelh'en butsi' bet buloombil nahut'oo. ²⁰Soo Sizi hubutelh'en ibulh, “Anih,” hubúlhni. 'Aw 'et Zebedee buye'kah Sizi bulh whehá'az. Zebedee 'ink'ez yuba 'ut'en chah 'aw 'et ts'i bet hudélhts'i hoh bughoh whehá'az.

Dune ntsi' buyudínda

²¹Keyah Capernaum^c huwhútni whuz hunindel. 'Om bun dzin Lizwif nahulyis dzin, 'et Sizi Lizwif hubuluglez 'et bughut danínya 'ink'ez whehubondunilh'i. ²²Dune yudánts'o tube huba hooncha, soo buba 'uhoont'ah k'una'a hoh dune wheoobodalh'i, 'aw Moses be' dustl'us 'uk'une'úsduzuguz buk'una'a ilah 'utni. ²³Et 'ílhunuh dune hubutah usda, 'en ntsi' nududeh, 'i k'úne' 'ut'en, 'alzul hoh 'utni, ²⁴“Sizi Nazareth whut'en ndet nets'ú hukwa' ninzun? Hoolah netalhtsilh ka ih whusaínya? Ndan ninli t'enyunúszun, nyun Yak'usda ba lubeshi bughu hoolah, 'en 'unint'ah.” ²⁵Et Sizi hukwa' yudani hoh ndi yúlhni, “T'eduzinih hoh buyáh hanaindaih!” ²⁶Et ntsi' nudúdeh, 'i ndun dune yukaootelhdzut, 'alzul, 'ink'ez yuyáhanaja. ²⁷Ts'iyannah huba hooncha k'et 'et 'ulhódutni, “Dant'un dune 'int'ah, whutsuh da chats'udústs'tuk 'et whuneoodulh'eh? Bughunek be whúnujut

b 1:9 Nazareth, yun k'ut Galilee 'et whuz'ai. **c 1:21** Capernaum, yun k'ut Galilee 'et whuz'ai.

k'et ntsi' nudúdeh, 'i whunts'ih hik'úne' 'ut'en." 28'Ahoh Galilee keyah whuti whunat whut'en Sizi hiyulh údants'o.

Sizi lhanah dune hunduda soo ná'bulh'en

29'Aw 'et Lizwif luglez tínahundel. Simon 'ink'ez Andrew bukoo ts'ih humindel, James 'ink'ez John bulh chah whuz huni'az. 30'Simon bubez kwusuti k'ut sulhti. Buyust'e nezul, 'i be undúda. Sizi whuz ninya ibulh ndi hidáni. 31'Et yughu ninya 'ink'ez yula t'az nduk yilhchoot. 'Ahoh ts'eke soo 'uja 'ink'ez hubugha ná'unt'ai. 32'Hulhgha sa yun ts'ih tez'ai hukw'elh'az, ndan húnduda 'ink'ez dunnah ntsi' nudúdeh, 'i k'úne' hut'en chah Sizi gha banínla. 33'Ts'iyannah 'et keyah whut'en ndati 'ilhúhowezdel. 34'Lhawh dédowh dada, 'i be húnduda, 'en Sizi soo ná'balh'en 'ink'ez ntsi' nudúdeh, 'i k'úne' hut'en, 'en chah dune yé hanabunanyoot. Ntsi' nudúdeh, 'i 'aw yahoolhtuk butl'achahóo'al, t'ehinínzun 'et huwa.

Keyah Galilee huwhútni, 'et Sizi Yak'usda bughunek be yálhtuk

35'Om bun 'uda 'awhuz hootel'eh whutsuh da, 'et Sizi didinya 'ink'ez 'az whenya. 'Et nyo keyah whuch'a siya, ndet soo nehoolah ts'ih, whuz ninínya. 'Et tenadedli. 36'Simon 'ink'ez dulh 'úhut'en, 'en Sizi híkunuta. 37'Nahuyilhti hoh 'et 'uhiyúlhni, "Ts'iyannah nkúnuta." 38'Et Sizi ndo búlhni, "Uts'un keyah ts'ih chah uztoodelh huba' hoont'ah dune bulh yatelhtuk, 'et huba whusáya." 39'Galilee ndulhcho nukéhudezde luglez totsuk hubulh yálhtuk 'ink'ez ntsi' nudúdeh, 'i dune ye hanábuneyukw.

Dune bukak whulhjut, 'i leprosy hiyúlhni, 'en Sizi soo ná'yinla

40'Ilhunuh dune, bukak whulhjut, leprosy hiyulhni, 'en Sizi ghu ninya, dugwútsi bé nenínya 'ink'ez yuts'u tédudli dula 'ooneh ka. "Nyun hukwa' ninzun t'eh, be ilhtus, 'i 'int'i, 'i be suná'ilhdeh," yulhni. 41'Sizi yugha té'nanzin, yuts'un delhúnik 'ink'ez yut'agheznai. "Hukwa' nuszun, soo na'íntneh," yulhni. 42'Et zeh ndun dune bukak whulhjut, 'en soo ná'uja. 43'Sizi khunekti be yulh yálhtuk 'ink'ez 'aw 'et whenáyalh'a. 44'Ndun dune natesja 'et Sizi ndi yúlhni, "Soo zelhts'ai, 'uyoon dóni gunih! Inyalh ts'ih náwhulnuk 'en buts'ínyalh 'ink'ez nyunoolh'en. 'Et 'ants'ih soo na'ínja hukw'élha ndet Moses bughunek k'unala náwhulnuk nts'u húkwa' 'utni, 'i hubugha íon'alh. 'Et ts'iyannah whúntalhtun ts'ah'un soo na'ínja." 45'Et whunts'ih ndun dune whenája 'ink'ez ts'iyannah ndo budáni 'o nus huwe yalhtuk k'et Sizi 'aw keyah dune tunóya ghaít'ah. 'Et n'awh dune chahóot'ih hoh dune unli. Lhelhts'un teh whut'en whuz highu lhk'esúdel.

Dune buyust'e dechadusnik, Sizi soo ná'yinla

2 1'Et hukw'elh'az whutezut hoh Sizi koo Capernaum ts'ih lhgha nadíja. Ts'iyannah whulh 'úhuduzts'ai. 2'Et 'ahoh dune 'ilhuhowezdel. Whuz dune lhanah 'ilho daníndel k'et 'aw whuz'ai hoolah, ndati 'i bulh whudezbun. 'Et Sizi Yak'usda bughunek bugha

hubulh yálhtuk. ³Yalhtuk hoh dinah dune, 'en 'ilhunuh dune buyust'e dechadusnik Sizi ts'un hítezkai. ⁴Whuz dune hulan 'ink'ez 'aw Sizi highah níodelh ghaít'ah. 'Et nduk bun 'i k'ehiyílhti 'ink'ez soo ndet Sizi 'int'ah bat'en, whuz ndun dune buyust'e dechadusnik ndus de yuk'usti, 'i bulh hukwu hininkai. ⁵'Et Sizi dahóolcho huba 'alha 'uhoont'ah t'eeonínzun, ndun dune buyust'e dechadusnik 'ulhni, “Uski nyulubeshi ts'iyawh mba hoolah sulí.” ⁶Bulunah Moses be' dustl'us 'uk'une'úsduzuguz, 'en nyo 'et hudelhts'i 'ink'ez 'uhinínzun, ⁷“Ndan na'dunúdzun hoh 'utni, Yak'usda ch'a yalhtuk. 'Aw dune lubeshi n'un hutoolhdelh ghaít'ah, Yak'usda 'en zeh lubeshi n'un yutelhdulh ho' 'int'ah.” ⁸'Et Sizi buyeghah be daja huninzun t'ewhunínzun 'et 'ahoh ndo búlhni, “Dáhoont'ah huwa hoh teh nuní nahzut? ⁹Ndet dega nus huwa chahóolnah, ndun dune buyust'e dechadusnik 'udutésnilh, ‘Nyulubeshi mba 'un telhdel,’ k'us ‘Dinadindaih 'ink'ez ninya?’ ¹⁰Whunuh whuntelhtun, yinkak dune ye', 'en njan ndi yun k'ut lubeshi n'un tulhdelh huba' hoont'ah.” 'Et ndun dune buyust'e dechadusnik yúlhni, ¹¹“Nyudúsni, bukw'usinti 'i ilhchoot 'ink'ez nkoo ts'ih nafndalh.” ¹²Ts'iyawh hinilh'en hoh 'a hoh dinadija, yuk'usti, 'i yilhchoot 'ink'ez ts'iyannah nalh whenája. Soo ts'iyawh huba hooncha 'ink'ez Yak'usda hidálhti 'ink'ez 'uhútni, “Aw whutsuh da 'et nduhoont'ah 'aw chats'uwhes'en.”

Sizi, 'en Levi, “Anih,” yulhni

¹³'Et chah Sizi taba ts'ih lhghanadija. Hulan hoh highu nindel hoh 'et whubodalh'i. ¹⁴'Et Sizi wheghah uyalh hoh Alphaeus buye' Levi, Capernaum hoonkuti huwunli ka sooneya 'ilhunughesdzaih, 'en Sizi yutelh'en, 'et ndi yúlhni, “Sunanyalh.” 'Et Levi dudinya 'ink'ez yuk'ah ts'ih oot'en ka yuntezya. ¹⁵Hukw'elh'az 'et Levi bukoo lhannah ndunnah sooneya 'ilhughnesdzaih 'ink'ez lubeshi 'ulh'en, Sizi yugha hoodul'eh chah 'et hubula na'ut'alh. ¹⁶'Et Moses be' dustl'us yuk'ununa'úsduzuguz 'ink'ez Pharisee dédowh, Sizi hinilh'en ndunnah lubeshi 'ulh'en, 'ink'ez sooneya 'ilhughnesdzaih hubula na'ut'alh. Ndunnah Pharisee Sizi yugha hoodul'eh hubuhoodulhkut, “Dáhoont'ah huwa ndunnah hubula 'ah'alh?” ¹⁷Sizi hubuduzts'ai 'ink'ez ndo búlhni, “Ndan soo 'int'ah, 'aw yoo be duyun ka cha'hunínzun, ndan nduda, 'en zeh yoo be dúyun ka' huninzun. 'Et whuz na'a zeh si chah dune ts'ah'un 'int'ah na'dunúdzun ba whusáchasyal, lubeshi 'ulh'en lht'anahunoodelh hubudutésnilh 'et wheni whusáya.”

Dune saha'húdelya 'et hukwa Sizi hiyoodulhkut

¹⁸'Et John dune too be 'ulh'en yugha hoodul'eh 'ink'ez Pharisee hubugha hoodul'eh chah sahá'húdelya hoh 'uyoon Sizi highu nindel 'ink'ez 'uhiyúlhni, “Et dáhoont'ah huwa John dune too be 'ulh'en yugha hoodul'eh 'ink'ez Pharisee hubugha hoodul'eh chah saha'húdelya 'et whunts'ih nyun ngha

hoodul'eh, 'en 'aw sahácha'hudilyel?" ¹⁹Sizi ndo búlhni, "Aw ih k'an lhghusduke bulh dunekah sahá'hudutelyelh? 'Awundooh! Ndunnah hubughun ts'úzdel, ndun dune bu'at whuzdli, 'et hubutah usda t'eh, 'aw sahácha'hudilyel. ²⁰'Et whunts'ih whusawhutélt'sulh ndet ndun dune 'at ut'i bughu nayitélchulh. 'Et dzin whusawhélt'sut t'eh, 'et sih saha'hudutelyelh." ²¹"Aw 'ilhunuh naih k'an, 'i naih jut be lhudunoolhkalh ghaít'ah. 'Et ndúja t'eh, ndi naih k'an, 'i be lhts'etech'ulh, 'et nyoo naih jut lhts'ench'ul 'i bulh hanaitech'ulh 'ink'ez 'o nus hooncha tele. ²²'Et whuz na'a 'aw 'ilhunuh mai too, 'awhuz 'ut'en, 'i 'uzus 'ujut, 'i be híyoolhdzeh huba cha'hóot'ah. 'Et nduhiyínla t'eh ndi mai too zus jut, 'i buk'otéltulh 'ink'ez mai too nadutejulh 'ink'ez buzus bulh tinta' tet'ilh. Mai too 'awhuz 'ut'en, 'i 'uzus k'an, 'i be yóoldzeh huba' hoot'ah."

Nahulyis dzin hukwa' hoodulhkut

²³'Et doo chah nahulyis dzin 'uhoont'ah hoh, Sizi 'ink'ez yugha hoodul'eh tubulh t'l'o k'ut wheghah hidulh hoh, t'l'o mai hoonuye. ²⁴'Et Pharisee Sizi 'uhiyúlhni, "Nilh'en dáhoont'ah huwa ngha hoodul'eh nats'ulyis dzin 'et 'uhut'en? 'Aw 'et nduhóot'en huba cha'hoot'ah." ²⁵Sizi ndo búlhni, "Aw ih hukw'e yachalhtih David dája hoh da, yoo'alh, 'i hoolah, yulh 'úhut'en teh buye'élt'sul 'et 'uja, ²⁶Yak'usda bukoo 'et danínya 'ink'ez ndi lhes Yak'usda bugha iní'ai, 'i yu'alh 'ink'ez yulh 'uhut'en, 'en chah hiya'al. Nawhulnuk 'aw 'en zeh hiyoo'alh huba' hoot'ah, 'et whunts'ih David 'ink'ez yulh 'uhut'en chah nduhuja. Hoh da Abiathar 'en nawhulnuk bumoodih unli ho' hooja." ²⁷'Et Sizi ndo búlhni, "Nahulyis dzin dune huba whulhntsi, 'ink'ez dune, 'en 'aw nahulyis dzin huba cha'hílnel. ²⁸'Et huwa yinkak dune ye', nahulyis dzin 'et whunts'ih nts'e na'a ne'hutet'ilh hukwa' huninzun huba' hoot'ah."

Sizi Gri dune bula únduda 'en soo na'yinla

3 ¹'Et Sizi Lizwif hubuluglez ts'ih danínya. 'Ilhunuh dune bula 'aw ye nucha'ust'en, 'et usda. ²'Et Pharisee tube Sizi highunli nahulyis dzin tulih ndun dune ka hoonli nayoolhyih, hukwa hik'ého'alh, 'et hukwa highunli. ³Sizi ndun dune bula ka hoonli 'en 'uyúlhni, "Didinyih 'ink'ez 'udez inyalh!" ⁴'Et Sizi huboodulhkut, "Neghá whunt'ai ih nats'ulyis dzin, hubula 'uts'utenilh k'us 'uts'uduntélhda, uztelhyih k'us hoolah ts'utelhtsilh?" 'Aw dája chahudinil. ⁵Sizi tube hunílch'e hoh hubutunuyú'en tube budzi ndesda, ndunnah stabe hubudzi duts'un. 'Et ndun dune ka hoonli yulhni, "Lhk'utdughelnih!" Ndun dune 'en lhk'udughellhúnik ibulh 'ilhk'us ts'ih k'una'a soo ná'uja. ⁶'Et 'ahoh Pharisee nyo luglez tínahundel 'ink'ez Herod dédowh bulh highu yalhtuk nts'e na'a Sizi hituzelghel 'et wheni lhahóduleh.

'Ilhuhowezdel bun k'ut taba hudilhts'i

⁷'Et chah Sizi yugha hoodul'eh tubulh Galilee bun ts'ih lhgha hudindel. Galilee keyah whut'en whuz lhgha hidunindel 'ink'ez lhelhyoo keyah ts'ih

huhandel tubulh. Judea ts'ih hahandel chah, ⁸Jerusalem whut'en, Idumea ts'ih hahándel, Jordan took'oh wheghah whut'en, 'ink'ez ndunnah Tyre 'ink'ez Sidon whut'en, 'en chah, ts'iyawh Sizi higha 'ilhuhowezdel lhat tune'út'en hiyulh 'udánts'o 'et huwa. ⁹Lhanah 'ilhuhowezdel Sizi lhube' hinteljhulh 'et whuch'a yugha hoodul'eh, “Ts'iyaz suba lhadáhleh,” hubulhni. ¹⁰Lhanah hunduda soo na'ubinla 'ink'ez 'uyoon hit'aóonalh hukwa' hut'en, ¹¹'ink'ez ndunnah ntsi' nudúdeh, 'i hubuyudínda, Sizi hitulh'ih teh, hibut nachánuldulh, 'ink'ez hahúzulh hoh 'uhutni, “Nyun Yak'usda buYe' inli ho' 'int'ah.” ¹²'Et Sizi khunekti be ndunnah ntsi' nudúdeh, 'en ndo búlhni, “Khun ndan 'ust'ah doohntni gunih!”

Lanezi 'o 'at nanah (12), 'en Sizi 'et 'utaháooanla

¹³Dzulhyaz k'ut nduk whenya hoh ndunnah hubuka' ninzun 'en hubuka' dani 'ink'ez hits'uh whendel. ¹⁴Lanezi 'o 'at nanah, 'en 'utaháooanla. 'Et ndo búlhni, “Sulh 'óoh't'e ka 'utahanhóla, dune bulh yátelhtuk ka nuhwutélh'alh, ¹⁵'ink'ez ntsi' nudúdeh, 'i dune buyuh hanainóohyukw 'ink'ez dune soo na'boolh'en, 'et nuhwutl'ahó'ai.” ¹⁶Ndunnah lanezi 'o 'at nanah, 'en 'utaháooanla Simon, 'en Sizi “Peter” naidútni. ¹⁷James 'ink'ez bulhutsin John, Zebedee buye'kah 'en Sizi Boanerges nabudátni, ndi boozí, 'i “Huhuske” ni ho 'utni; ¹⁸Andrew, Philip, Bartholomew, Matthew, Thomas, James Alphaeus buye', Thaddaeus, Simon 'en ts'ah'un 'ut'udil'i, ¹⁹'ink'ez Judas Iscariot chah 'en Sizi be ná'oodutekulh.

Netsudule Sizi Gri buyudínda hutni

²⁰'Et doo chah zeh 'ilhohuwezdel hulai k'et Sizi 'ink'ez yugha hoodul'eh bulh 'uhute'alh, 'et whunts'ih 'aw 'uhooneh ghaít'ah. ²¹Lhanah dune 'uhutni, “Beni hooel!” hutni 'ink'ez bulhutsinkah hiyulh údants'o hoh hika natesdel budeni 'et tinta' 'oot'en whuch'a. ²²Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzuguz, Jerusalem ts'ih huhandel, 'en 'uhutni, “Beelzebul buyudínda 'ink'ez ntsi' nududeh bumoodih 'en ye úlhtus yugha óoni'ai, 'et huwa ntsi' nududeh, 'i dune buts'u hanaoobuneyukw.” ²³'Et Sizi, “Anih,” hubúlhni, 'ink'ez hubulh náwhulnuk higha hodool'eh ka, “Nts'e na'a Satan dich'oh na'dudúntejulh? ²⁴Keyah whut'en lhch'az nihúdendel t'eh, 'et keyah hoolah whutéle, ²⁵k'us 'ilhunuh bukoo whut'en lhch'az nihúdendel t'eh, 'et bukoo whut'en hoolah whutéle. ²⁶'Et Satan dich'oh dulh duch'a nenadenja 'ink'ez lhch'a nihúdendel t'eh, 'aw sa 'uhoot'e ghaít'ah 'ink'ez hoolah whutele.

Ndan Ndoni ch'a detni be yahulhtuk, 'aw buba whunaoodootnah ghaít'ah

²⁷“Aw 'ilhunuh dune whunts'ih njan dune ulhtus bukoo 'et datdutooyis 'ink'ez te'ooel'h ghaít'ah, 'et ndunah dune ulhtus 'en yulghel choo, 'et sih yughu te'ooel'h. ²⁸Soo ts'ah'un nuhwuhudúsní, ts'iyannah dune bulubeshi 'ink'ez Yak'usda ch'a yátuk chah, ts'iyawh hububa n'ún whuteldulh.

29'Et whunts'ih ndan Ndoni ch'a yáhalhtuk, 'en 'aw bulubeshi buba n'un yutoolhdelh ghaít'ah, 'ilhuz wheni huba nahutedeh.” 30Sizi hubudani, 'et huwa ndunnah Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzuguz 'uhútni, “Ntsi' nudúdeh, 'i buyudínda!”

Sizi bu'ama 'ink'ez bulhutsinkah hits'u tédulh

31'Et Sizi bu'ama 'ink'ez bulhutsinkah teh whusaháandel koo yoo 'az ts'ih, 'et nahudelhúya hoh koo whez ts'ih khunek hits'o tl'adá'ai. 32Dune 'ilhuhowezdel Sizi hinat delhts'i 'ink'ez 'et 'uhiyúlhni, “Nilh'en nyu'ama 'ink'ez nyulhutsinkah ye'at 'az 'uhint'ah 'ink'ez nka' hoodulhkut.” 33'Et Sizi ndo búlhni, “Ndan su'ama k'us ndunnah sulhutsinkah?” 34Ts'iyawh hudelhts'i hubutunúyuz'en 'ink'ez 'utni, “Whunulh'en njan ndunnah, 'en su'ama 'ink'ez sulhutsinkah chah 'uhint'ah. 35Ndunnah Yak'usda k'úne' 'ut'en unli, 'en sulhutsin, sulhtus, 'ink'ez su'ama 'uhint'ah.”

Ha'nule bugha whúts'odul'eh

4 1'Et bun k'ut Galilee huwhútni, 'et doo chah 'ilhuhowezdel Sizi higha wezdel 'ink'ez hubodulh'eh. 'Ilhuhowezdel hulai k'et ts'iyaz bet natl'adeda. 'Et 'o nus lih dudekelh 'et whuts'un 'ilhuhowezdel taba nahudelhúya hubodulh'eh. 2Lhat hukw'e hubulh nawhulnuk huwa ha hodool'eh 'et wheni. 3“Soo suzelhts'ai, 'ilhunuh ha'nule, há'untelelh ts'ih whenya. 4'Et ha'nule hoh bulah ti nanánkat. 'I dut'aiyaz whusaháandel 'ink'ez ts'iyawh hineldel. 5'Et bulah tse tah nanánkat, 'ankw'us yunyaz hoolah, 'et huwa 'ahoh hanusduki. 6Bughih hoolah 'et huwa hasain'ai hoh ts'iyawh yanúdezgi 'ink'ez hoolah sulí. 7'Et bulah chah whus cho tanínkat. 'I chah whus cho whutah bulh hananyi bulh lhéwhuntlah 'ink'ez 'aw hachániyel. 8'Et 'onghah, 'i yun unzoo, 'i k'ut nanánkat hoh soo hananyi 'ink'ez bumai bulah tat lanezi (30) bumai sulí, bulah lhk'utat lanezi (60) bumai sulí, 'ink'ez bulah lanezi lanezi (100) bumai sulí.” 9'Et Sizi ndo búlhni, “Ndan budzo hooni, 'en huyoozólhts'a huba' hoont'ah.”

Bugha whúts'odul'eh, 'i di unli ho' 'int'ah?

10'Et Sizi dich'oh 'int'ah hoh bulunah hiyoozálhts'ai whel'a bulh Sizi higha wézel 'ink'ez 'uhiyúlhni, “Dája dani, 'et neba hukw'u nuhílhye.” 11Sizi ndo búlhni, “Nts'e na'a 'utenilh Yak'usda budune hik'úne' 'ut'en, k'an whuts'un dune ch'a nonú'i. 'Et k'an ts'iyawh nuhwhuba hahónla t'eeonoozhah ka, 'et whunts'ih 'uyoon dune, 'en higha hódooleh k'una'a zeh hubulh yálhtuk. 12'Et huwa:

'Honilh'en 'et whunts'ih 'aw chahuwhés'en wule.

'Uhoozélhts'ai 'et whunts'ih 'aw t'echahonoosze.

'Et bubeni taóodelts'ut 'ink'ez Yak'usda ts'un nahulhú'a t'eh, 'et bulubeshi buba 'ún yutelhdulh.”

Ha'nule bugha whúts'odul'eh, 'et Sizi neba hukw'u nuhúlhye

13'Et Sizi ndo búlhni, “Ndi bugha hodulhú'eh, 'aw ts'ah'un nichawhah'al t'eh, 'ink'ez 'uyoo bugha hoodelhú'i t'eh, 'et nts'e na'a simba 'oohneh ts'ah'un neooteh'alh?” 14'Et Sizi ndo búlhni, “Ha'nule 'en Yak'usda bughunek 'aínule. 15'Buluh Yak'usda bughunek ti nanúkat, 'i hidits'o teh, 'et 'ahoh Satan khunek budzi bughu yílhchokw. 16'Ndi ndai da tse tah 'anelya, ndunnah 'i k'una'a zeh 'uhint'ah. Ndi Yak'usda bughunek hidits'o 'ink'ez soo 'ahoh huhóont'i hoh huyilhchuk. 17'Et whunts'ih dich'oh 'aw bughih hoolah li'hint'ah. 'Et huwa 'astli'yaz zeh buba 'alha' hoont'ah. 'Ink'ez ndi khunek 'i bugha dzuh nuhudeh 'ink'ez 'onghunnah buch'a hudetni. 'Et huwa 'ahoh ndi khunek hiladutnih. 18'Ndi whus tah 'anankat, ndunnah 'i k'una'a zeh 'uhint'ah. 19'En khunek hidits'o, 'et whunts'ih ndi yun k'ut huwu ni udli, ndi yun k'ut soo uzde'a 'uhoont'ah, 'ink'ez ndai ndi yun k'ut huhóont'i tune' hut'en, 'et 'i ts'iyawh whus cho 'i be bulh lhewhullhuk. 'Et huwa 'aw lhadoolneh wule ghaít'ah. 20'Et bulunah yun unzoo, 'i k'ut nanánkat 'i li'hint'ah. Yak'usda bughunek hidits'o, hiyílhchukw, 'ink'ez budzi yuh nihíyu'aih, 'et bumai whulhlhíh. Bulunah tat lanezi (30), bulunah lhk'utat lanezi (60), 'ink'ez bulunah chah lanezi lanezi (100).”

Too dez'kun 'i hukw'usu'ai 'i Sizi yughi yailhtuk

21'O 'un Sizi ndo búlhni, “Too dez'kun dune dainí'ai 'ink'ez k'its'ai tulih yeyuh niyúte'alh, k'us kw'usuti t'ah tulih niyúte'alh? 'Awundooh! Hukw'usu'ai ba'hoont'ah, 'et hukw'eíte'alh. 22'Et huwa ndai whu'iz 'int'ah, 'i ts'iyawh ts'et haóotekulh.” 23'Et Sizi ndo búlhni, “Ndan hubudzo hooni, 'en hiyoozólhts'a huba' hoont'ah.” 24'Et chah ndo búlhni, “Huwahli 'ink'ez soo cho soo zélhts'ai t'eh, soo bugha hóodolhu'eh whuz na'a Yak'usda 'o 'un chah sih nuhla 'ooneh. 25'Ndunnah sughunek soo cho hiyoozélhts'ai, 'en 'o 'un chah hiyootuzélhts'ilh 'ink'ez higha hódutel'eh. 'Et bugha óotet'alh 'ink'ez ndunnah chahiyootuzélhts'ilh, 'en sughunek hidánt's'o 'et whunts'ih hinaoodutelnah.”

Haníyeh, 'i bugha whúts'odul'eh

26'Et Sizi 'utni, “Nuhwhubulh naóotelhúnuk Yak'usda buk'úne' whut'en, 'et hubugha dune lí'ut'en 'a'nulye, 'i 'ainúle whuz na'a 'int'ah. 27'Et hukw'elh'az 'ulh'ek usti 'ink'ez dzenis 'et n'awh ne'út'en, 'et nduhoolyey hoh 'ainanla, 'i buk'unónultalh 'ink'ez haníyeh 'et whunts'ih 'aw t'eeonízun dat'en hoh hanúlhyih. 28'Et yun 'i bugha hanúlhyih 'ink'ez bumai whulhlhíh. 'Udechoo yun yuh hanúduki, 'et nuyeh 'ink'ez dinyey 'ulhíh teh bumai whulhlhíh. 29'Et bumai nut'ih teh, 'et dune t'l'o be dut'as 'i be yut'us 'aw 'et há' nukat newhúninzut 'et huwa.”

Haníyeh, 'i Mustard hiyúlhni, 'i bugha whúts'odul'eh

30'Et Sizi 'utni, “Daja uzdutenilh Yak'usda buk'úne' whut'en, 'et hukw'u nuts'úhulhye hígha hódool'eh 'i buk'únats'otelnuk? 31'Degha nus 'anulye, 'i nintsool, 'i mustard hiyúlhni. 'I dune yilhchuk 'ink'ez yun 'ainulih. 32'Et hanúlhyih teh, 'ink'ez soo k'enulhyi, 'i ts'iyawh 'ut'an hanúlhyih dega nus 'udelcho 'ulhih. 'Et huwa buzooschum dincha hoh lhts'enunúlhye, 'et dut'aiyaz yutah 'ut'o nilih.” 33'Lhat higha hódool'eh ka hubulh yálhuk dáhoolcho 'i be t'ehontezeh, 'et zeh hukw'u hubulh náwhulnuk. 34'Higha hódool'eh, 'i be zeh hubulh yálhuk, 'et whunts'ih dich'oh 'úhint'ah teh, yugha hoodul'eh, 'en soo cho huba hukw'ú nuhúlhye.

Nilhtsi cho 'ink'ez tatsi cho, 'i Sizi yuk'úne'ut'en

35'Et hulgha Sizi yugha hoodul'eh, 'en ndó bulhni, “Nyan tadatus ts'ih uztóoke.” 36'Et 'ilhouwezel buch'a nahusdel, yugha hoodul'eh ts'i be hándel, Sizi 'uda ye usda, 'i be nyan hutezki, 'uyoo ts'iyaz chah hubulh tezkat. 37'Khunyaz nilhtsi' ulhtus tezts'i hoh tatsi dincha k'et ts'i be tadutih 'ink'ez 'ankw'us too be whendunimbun. 38'Et Sizi ts'i niz ts'ih 'et tsi'alh k'ut tsilhu'al 'ink'ez nanésti. 'Et yugha hoodul'eh ts'ih nahin'fhdzut 'ink'ez 'uhiyúlhni, “Nehodulh'eh, 'aw 'et yats'utedlah! 'Aw ih neghu ni cháfnlah?” 39'Sizi didinya hoh too k'ut nilhtsi khunek ulhtus, 'i be hukwa' yudáni, “Nilhtsi, 'ustl'e' 'ineh,” 'ink'ez, “Tatsi nughuzina,” 'ink'ez 'Aw 'et dónghel. 40'Et Sizi yugha hoodul'eh ndo búlhni, “Dahoont'ah huwa stabe whenlhujut, 'aw ih bé 'alha' hoont'ah, 'i chaht'ih hoh 'aht'ah?” 41'Et tube whehunel'hújoot 'ink'ez 'ulhódutni, “Dant'ah dune unli ho' 'int'ah? Nilhtsi 'ink'ez tatsi bulh 'i nts'ih yuk'úne' 'ut'en.”

Dune ntsi' nudúdeh, 'i buyidélhtsi' Sizi soo ná'yinla

5 1'Et bun k'ut nyan nahuninki whuz Gadarene whut'en hubukeyah 'et 'uhoont'ah. 2'Soo Sizi ts'i bé hainya ibulh 'ilhunuh dune tse bet dune 'adinla whuz de háinya. 3'Ndun dune tel'en ntsi' nudúdeh, 'i buyudínda 'ink'ez ts'un k'ut 'et whut'i. 'Aw dune tse tl'oolh be whunts'ih whehídoolht'uk ghaít'ah. 4'Lhat hoh bula 'ink'ez buke bulh hiyulhghel 'et whunts'ih hoh totsuk tse tl'oolh k'unuyéyuz 'ink'ez tse tl'oolh buke be lhulhú'oo, 'i chah yayalh'us. Ulhtus k'et 'aw dune hich'a 'oolhdeh ghaít'ah. 5'Dzin 'ink'ez 'ulh'ek 'i bulh ts'un k'ut whutah 'ink'ez nódest'ai, hoh nuya hoh 'alzul 'ink'ez tse be bubut na'dudut'as. 6'Dzuh nilhdza, 'et yughu siyin hoh Sizi yutelh'en. 'Ahoh yuts'u télhgai 'ink'ez dugwutsi be yubut nachánétno, 7'ink'ez soo 'ultus 'alzul hoh 'utni, “Sizi dega nus Yak'usda buYe' ndet suts'o húkwa' ninzun. Yak'usda 'en be suts'un nahútanyelh dzuh nusílhduz ilah.” 8'Et ndutni hoh Sizi ndi yulhni ntsi' nudúdeh, 'i ndun dune buyáh hanaindaih. 9'Et Sizi yoodulhukut, “Ndai

nyoozi?” yúlhni. 'Et 'utni, “Legion, 'i sooji 'int'ah. 'I lhanah nehughan 'uts'int'ah ni hoh 'utni.” ¹⁰'Et ntsi' nudúdeh, 'i Sizi soo yuts'u tédudlih, “Njan keyah whuch'a netolh'a gunih,” yúlhni. ¹¹Dzulh yeghah 'et goso lhái 'et 'ahú'alh. ¹²'Et ntsi' nududeh, 'i Sizi ts'un tehududleh ndunnah n'ún goso 'en buts'un neítelh'alh, 'et t'eh buyúzdooodeh. ¹³'Et huwa 'ahoh Sizi hubutl'ahó'ai ntsi' nudúdeh, 'i dune yuts'ah hanádede 'ink'ez goso 'i yeyúdade. Goso 'ankw'us 2,000 'int'ah, 'i ts'iyawh wheghálgghaz 'ink'ez too yanghan. ¹⁴'Et ndunnah goso ghuhinli whuhélgghaz 'ink'ez keyah whutah khunek nihuni'ai. 'Et lhanah whusaíndel dáhooja hontelh'ilh ka. ¹⁵'Et Sizi highu nindel 'ink'ez dune hinilh'en ntsi' nudúdeh, 'i buyudelhts'i inle, 'et hukw'usda beni bugha nádelts'ut 'ink'ez soo dint'ah chah 'int'ah. Huba hooncha k'et tube whéhunelhújoot. ¹⁶'Et ndunnah ho'en, 'en dune hubudáni ndun dune ntsi' nudúdeh, 'i buyudélhts'i inle, dája 'ink'ez goso bugha chah. ¹⁷'Et Sizi highut tedudlih hubukeyah whuch'a naóoja ka. ¹⁸'Et Sizi ts'i be nádaih, 'et ndun dune ndun ntsi' nudúdeh, 'i buyudélhts'i inle, 'en Sizi yuts'u tédudlih, “Nyulh 'óosneh,” yúlhni. ¹⁹'Et Sizi, “Awundooh,” yúlhni 'ink'ez ndi yúlhni, “Nkoo ts'un naíndalh 'ink'ez nyulh 'uhut'en teh hubudóni dálhcho 'i be nyuMoodihti nts'un budzi únzoo 'ink'ez dálhcho 'i be nla 'uja.” ²⁰'Et ndun dune whenája 'ink'ez lanezi keyah 'et whutah lhuséya Sizi daíyinla hoh yula 'uja 'et ndo búlhni. 'Et ndan yudants'o ts'iyawh huba hooncha.

Sizi, 'en Jairus butse' dinaidilhti 'ink'ez ts'eke, 'en Sizi yunaih t'agheznai

²¹'Et Sizi nyan tadatus ts'ih whenahedúki 'ink'ez bun k'ut whuzih lhanah dune higha wezdel. ²²'Et Lizwif hubuluglez whumoodih Jairus hiyúlhni, 'en yughu ninya 'et Sizi yutelh'en hoh yubut nacháneti. ²³'Ink'ez tube cho yuts'un tédudlih, “Sustse'yaz 'aw 'et datétsah, sulh naínt'us 'ink'ez buk'edólnih sih soo ná'ootneh 'ink'ez khoona sih.” ²⁴'Aw 'et Sizi yulh nátest'az. 'Et whuz lhanah dune yulh tezdel k'et lhts'un na'a hiyúlh lhgha dindel. ²⁵'Ilhunuh ts'eke tube dzuh nuzut, lanezi 'o 'at nat naooduzuk (12) 'et nduhóolhyez hoh 'uskai 'uyulh'en, ²⁶yoo be dúyun lhanah chah hukwa' hiyalh'en. Duzooneya ts'iyawh hoolah yulhtsi 'et whunts'ih 'aw nus zeh lhe'enilh. ²⁷'Et Sizi yulh údants'o 'et huwa dune tah Sizi yut'ak ts'ih yugha ninya 'ink'ez bunaih yut'agheznai. ²⁸Dich'oh 'et ndunínzun, “Ants'ih bunaih 'i teh but'aghénai t'eh, 'et sih soo ná'osneh.” ²⁹'Et Sizi yunaih 'i yut'agheznai ibulh 'et 'ahoh 'uskai 'iyulh'en 'ustl'e' 'uja 'ink'ez 'ahoh t'éoonanzin dzuh nuzut soo ná'uja. ³⁰'Et 'ahoh Sizi t'éoonanzin ye úlhtus ye dune la'ut'en, 'i bulah buts'ah haidélts'ut. 'Et 'ilhuhowezdel hubuts'un nalhú'a 'ink'ez 'utni, “Ndan hoh 'uja sunaih yut'agheznai?” ³¹'Ink'ez yugha hoodul'eh hiyúlhni, “Dadíni ho' dini? Lhe'uneltsuk 'ilhohuwezdel lhanah hoh nyan do hahúneldo 'ink'ez, 'Ndan 'uja sunaih yut'agheznai dini?” ³²'Et whunts'ih Sizi ndan 'uja yukiyú'en. ³³'Et ndun ts'eke daja soo ná'uja t'éoonanzin hoh butahaínya whenuljut k'et dulduz 'ink'ez

Sizi yubut nacháneti. Khunek 'alha' 'int'ah, 'i be ts'iyawh yulh náwhelnuk. ³⁴Sizi ndi yúlhni, “Sutse' be 'alha' hoont'ah, 'i yint'i, 'et huwa soo ná'inja. Ndzi hóont'i hoh natonja 'ink'ez ndai be dzuh ninzut, 'i buch'a soo ná'ontneh.” ³⁵'Et 'awhuz Sizi naheyelh hoh, khunek na'á Jairus bukoo ts'ih hahándel 'uhiyúlhni, “Ntse'yaz dazsai, ndun dune hoodulh'eh di ka 'o 'un bugha tédindlih?” ³⁶'Et Sizi whulh 'uduuzts'ai ibulh daja hutni ndun luglez whumoodih ndi yúlhni, “Aw whéchanuzíljut hoh mba 'alha' hot'e.” ³⁷'Aw 'uyoon dune duntoodelh gunih, ndunnah Peter, James, 'ink'ez bulhutsin John chah, 'aw 'en zeh hiyulh tezdel. ³⁸'Aw 'et Lizwif luglez whumoodih bukoo ts'ih hunindel, 'et Sizi whunilh'en ndulhcho tahudetnik 'ink'ez tso yahalhtuk. ³⁹Sizi koo danínya 'ink'ez ndo búlhni, “Di ka sdabe tadéhtnik 'ink'ez ahtso? Ndun 'uski 'aw dáchaisal, 'ants'ih usti ho' 'int'ah.” ⁴⁰'Aw 'et ts'iyawh highudloh. 'Et ts'iyawh tinaóobunilh'a. 'Uski bu'abá 'ink'ez bu'ama bulh hubílhchoot, yugha hoodul'eh tanah chah 'ink'ez 'uski sulhti ts'un dahunindel. ⁴¹'Et ts'ekeyaz yula ílhchoot 'ink'ez ndi yúlhni, “Talitha koumi,” 'et dakelh k'una'a, “Ts'ekeyaz dinadindaih nyudúsní,” ni hoh 'utni. ⁴²'Et 'ahoh dinadija 'ink'ez nádinya. Ndun ts'ekeyaz lanezi 'o 'at nat be naodezulh (12) 'et ndúhooja hoh soo ts'ah'un buba hooncha. ⁴³Sizi soo khunek ulhtus, 'i be ndo búlhni, “Et dune ndo budóohtni gunih, 'ink'ez hoonliyaz yute'alh, 'i bugha yóoh'alh.”

Sizi, ndunnah Nazareth whut'en, 'en ch'a hínesjoot

6 ¹'Et Sizi 'ut'en inle 'et whuch'a nanja 'ink'ez dukeyah ts'ih whenája. Yugha hoodul'eh chah hiyulh whendel. ²Nahulyis dzin 'et Lizwif hubuluglez whubodulh'eh hoh lhanah dune 'et hudelhts'i hidánts'o tube huba hooncha 'ink'ez 'uhútni, “Ndun dune nts'ez de hahónla hoh 'utni? Ndi be ts'uwhunih, 'i be nts'ez de hahónla hoh 'utni? 'Et nts'e na'a 'ut'en sdabe hooncha huwa 'ut'en tuné'ut'en? ³Koo 'uwhulh'en, 'en ilah ih 'int'ah? Mary buye' 'ink'ez bulhutsinkah chah James, Joses, Judas, Simon, 'ink'ez budestl'ahkah chah 'en ts'iyawh njan huwhut'i?” 'Et hits'a desnih. ⁴'Et Sizi ndo búlhni, “K'us ndan Yak'usda be nus whúnilh'en yalhtuk teh ndulhcho hoh hidelhti, 'et whunts'ih bukeyah whut'en, bulhtuskah, 'ink'ez bukoo huhuwhut'i chah, 'en zeh chahidílhti.” ⁵'Et huwa nyoh 'et Sizi 'aw huwa 'oot'en tune'óot'en ghaít'ah, 'et whunts'ih bulunah nduda, 'en zeh buk'edilnih hoh soo ná'bulh'ih. ⁶'Et ndunnah 'aw be 'alha' hoont'ah, 'i chahiyít'ih, 'et Sizi buba hooncha. 'Ink'ez whunat keyah hoh neya 'ink'ez dune hubodulh'eh.

Yugha hoodul'eh lanezi 'o 'at nanah (12), 'en Sizi whébalh'a

⁷'Aw 'et ndunnah lanezi 'o 'at nanah, “Anih,” hubudáni'^d 'ink'ez nanah hinli hoh lhelhts'un whebalh'a. 'Ink'ez hiye úlhtus, 'i hubugha iní'ai ntsi'

d 6:7 Ndunnah whel'a 'uhint'ah.

nudúdeh, 'i dune yudúlts'i 'i hits'ah hanáhinooyoot ka. ⁸'Ink'ez khunek ulhtus, 'i hubutl'aida'ai, "Teh'us ts'ih hoonliyaz teh whutoohla gunih! Teh'alh, 'i chah, ézdai, 'i chah, k'us sooneya teh bulh sudoolhú'oo gunih! Tuz 'i zeh dutóohtan. ⁹Nuhkesgwut, 'i 'ink'ez dzoozt'an 'ilhuk'i be súhke, 'i zeh be 'óohneh." ¹⁰'Et 'udun chah ndo búlhni, "Keyah lhghadah'az t'eh dune bukoo danah honilhti t'eh, 'et bukoo 'et wahke 'uts'un keyah ts'ih téh'us whuts'un. ¹¹'Et keyah nenáh'az 'ink'ez dune 'aw hachanwhuhílh'al t'eh, k'us chanuwhuhudúst'suk t'eh huwu nátóoht'as 'ink'ez whulez ch'a nuhke naóohghat. 'Et dahúja t'ehonoozeh. Ts'ah'un nuhwhudúsní Sodom 'ink'ez Gomorrah whut'en sdabe hintsi'. 'Udék'elh'az dzin t'eh hiyé dzuh nutézut, ndunnah keyah whut'en, 'en 'o nus ba dzuh nahutezut ho' hoon't'ah." ¹²'Aw 'et whehándel 'ink'ez dune Yak'usda bughunek be hubulh yahúlhtuk, "Nuhwhulubeshi ch'a lht'ananoohdelh," hubuhútni. ¹³Lhanah ntsi' nudúdeh, 'i hubugha delhts'i hubugha whenabunanyoot 'ink'ez dune lhanah nduda khe be hubuhulho hoh soo ná'buhalh'en.

John dune too be 'ulh'en, 'en hizelghí

¹⁴'Aw 'et hubudayi cho Herod hiyúlhni yulh údants'o Sizi dulhcho hoh búlh khunek bughí denzut. 'Ink'ez 'utni, "John dune too be 'ulh'en 'ut'en. Dazsai inle 'ink'ez nakhít'na, 'et huwa Yak'usda ye ulhtus, 'i buyidí'ai hoh 'út'en whunull'en teh ne'út'en." ¹⁵'Et bulunah chah, "Elijah 'ut'en," hutni. 'Et 'uyoon chah 'uhutni, "Uda hukw'u na'a Yak'usda be nus whunilh'en 'ut'en," hutni. ¹⁶'Et hubudayi cho Herod whulh 'údants'o hoh 'et 'utni, "John dune too be 'ulh'en 'ut'en. Butsi suba k'uhinentsel inle da, 'et whunts'ih nakhít'na," ni. ¹⁷Herod dich'oh John dune too be 'ulh'en 'ahiyoo'alh huwá bulh'a ínle. Hiyulhghel 'ink'ez tsak'ehíya'ai. Ndun ts'eke Herodias hiyúlhni, 'en yughusda. 'En gha 'uyínla ínle. Dulhutsin Philip bu'at 'en lhch'a bunenjoot, 'et whunts'ih yughusda. ¹⁸John dune too be 'ulh'en Herod yudani, "Yak'usda bughunek k'uninyuz ho' 'int'ah nyulhutsin bu'at zih silda." ¹⁹'Et huwa bu'at Herodias, 'en John dune too be 'ulh'en yuts'u dutnik 'ink'ez yuzoolhghel hukwa' ninzun. 'Et whunts'ih Herod, 'en bugha 'aw yuzoolhghel ghaít'ah. ²⁰'Et Herod 'en chah John dune too be 'ulh'en yé nuljut, t'eeonínzun John dune too be 'ulh'en, ts'ah'un dune unli, 'ink'ez Yak'usda budune 'int'ah. 'Et huwa yugha 'óoli. John whulat tune 'út'en, 'et huwa hóont'i hoh yoozélhts'ai. ²¹'Et 'ilhudzin Herodias bughá whults'ut Herod whuzdli dzin 'et dune dézti 'ink'ez nehughan moodih chah 'ink'ez Galilee whut'en moodih tubulh, ts'iyawh bughu nuséya. ²²Herodias butse' danínya 'ink'ez huba nedak. Herod 'ink'ez hubughu nusja tubulh huba hoonzoo. 'Et hubudayi cho Herod ndun ts'eke ndi yúlhni, "Ndai suts'un buka' dini, 'i nga tesdlelh," yúlhni. ²³Lhat yuts'u náhezya hoh ndi yúlhni, "Ndai suts'un buka' dini, 'i nga tesdlelh, ndai hubudayi cho be usdli, 'i lhulcho 'i whunts'ih nga tesdlelh,"

yúlhni. 24'Et ndun ts'ekeyaz 'az whenája 'ink'ez bu'ama 'en yoodalhkut, "Ndai simba butsu'u hukwa' doosni?" yúlhni, "John dune too be 'ulh'en butsi," yúlhni, bu'ama. 25'Et ts'ekeyaz 'ahoh hubudayi cho yuts'un lhgha nadija 'ink'ez ndi yúlhni, "John dune too be 'ulh'en butsi k'an 'ahoh tsets'ai be sugha ninínkaih," yúlhni. 26'Et hubudayi cho 'ahoh ni suli 'et whunts'ih 'aw yuch'a 'uts'un 'u dooni ghaít'ah, bughu nusja 'en hubunalh yuts'u náhezya 'et huwa. 27'Et 'ahoh 'ilhunuh huwuhinli, 'adinla delhts'i ts'ih wheyálh'a, John dune too be 'ulh'en butsi whusaínoo'alh wheni. Huwuhinli 'en 'adinla delhts'i ts'ih whénya 'ink'ez John dune too be 'ulh'en yutsi k'éinentsel. 28'Tsets'ai bé na'ai 'ink'ez ts'ekeyaz yutl'ayánkai. 'En be'ama yutl'ayankai. 29'Et John dune too be 'ulh'en yugha hoodul'eh hiyulh 'údants'o, buyust'e hikunasdel 'ink'ez whuyihiyalhti.

5,000 dune Sizi hiyoo'alh, 'i hubugha inínla

30'Aw 'et ndunnah whel'a whusanáhedel 'ink'ez Sizi ts'un 'ilhuhowezdel 'et 'uhidáni nts'oh tuné'hust'en 'ink'ez ndet dune whéooobuhodalh'i. 31'Lhanah dune whusahúdulh 'ink'ez whenáhudelh, 'et huwa Sizi 'ink'ez yugha hoodul'eh tubulh 'uhúte'alh 'et whunts'ih búgha chawhulhts'it, 'et ndo búlhni, "Uts'un uztoodelh nts'e whenich'oh úztet'ilh, 'et 'astl'iyaz naoolhuyis." 32'Aw 'et nus ts'i be hutezki, dune hoolah ts'ih whuz nehúninki. 33'Et whunts'ih lhanah dune huba'en hutezki hoh 'ink'ez 'ahoh t'ehonínzun ndun 'int'ah, 'et huwa keyah totsuk whut'en lhanah helwus. Sizi 'ink'ez yugha hoodul'eh tubulh butsuh 'et whuz lhgha hadílg haz. 34'Et Sizi ts'i be hainya lhanah 'ilhuhowezdel 'et hubunilh'en, tube hubugha té'nanzin 'ants'ih sheepyaz bughu chaídlah lí'hint'ah. 'Et lhat 'et whubuwhéoodunilh'i. 35'Aw 'et ye 'ún whezulh hoh yugha hoodul'eh highu nindel 'ink'ez 'uhiyúlhni, "Aw 'et tube ye 'ún whezulh 'ink'ez njan dune hoolah chah 'uhoont'ah. 36'Ndunnah dune ts'iyawh n'awh keyah ts'ih nabalh'alh 'ink'ez 'i ts'uyi, 'i náhiyoododuket hiyoo'alh wheni, ndunnah 'aw hiyoo'alh hoolah 'et huwa." 37'Et Sizi ndo búlhni, "Nuhwhenich'oh hite'ulh, 'i hubugha ínah'ai daja." 'Et hiyoodulhkut, "Whuz uztedulh hukwa' ninzun 'ink'ez \$200.00 k'ah ts'uyi, 'i ts'onket 'ink'ez ih hubugha ízte'alh?" 38'Et whunts'ih Sizi huboodulhkut, "Lhes dáltsuk aht'i 'et whunulh'en." 'Et nahuhoon'ai hoh 'et 'uhiyúlhni, "Skwunlai lhes 'ink'ez nankoh lhook chah." 39'Sizi 'et yugha hoodul'eh ndo búlhni, "Ts'iyawh dune lhelhdun nibunahle 'ink'ez tl'oyaz k'ut hudóolts'i." 40'Aw 'et dune nátl'ahudelts'i tl'oyaz k'ut lanezi lanezi (100) 'ink'ez skwunlai lanezi (50) hoh lhanooow teh lhuhusdúguz. 41'Aw 'et Sizi nyoo lhes 'ink'ez lhook bulh yílhchoot, ndoh yak'uz ts'ih yuta'en 'ink'ez, "Suchanailya," ni hoh tenadedli. 'Et lhes taidalhkut hoh yugha hoodul'eh hubutunyoole ka butl'ayánla. 'Et nankoh lhook chah 'et ndúyinla hoh butainínla. 42'Ts'iyawh 'uha'al 'ink'ez 'uhunesdai. 43'Et yugha hoodul'eh lanezi 'o 'at nankoh (12) k'its'ai dezibun,

'i lhook 'ink'ez lhes bulh 'et ninínkat, 'i 'ilhunahíghezdla. 445,000 dune, 'en ndi lhes hiya'al.

Sizi too k'ut nuya

45'Ahoh Sizi yugha hoodul'eh ts'i be naóobalh'a 'ink'ez Bethsaida huwhútni keyah whuz dutsuh whebalh'a nyan tadatus ts'ih whuz'ai. 'Et didut ndunnah 'ilhuhowezdel whenaóobalh'a. 46'Et whenáhedel hoh tenadutedli ka 'aw 'et buch'a násja 'ink'ez dzulh k'uz ts'ih whénya. 47'Aw 'et húlgha sulí 'et nyoo ts'i be k'an zeh taniz hekelh 'ink'ez Sizi 'en dich'oh 'awhuz nyoh yun k'ut 'int'ah. 48'Yugha hoodul'eh hubunilh'en nilhts'i 'i yenah hekelh, tube hunint'uk, 'aw 'uhoot'o chah ghaít'ah. 'Et bundada haootelh'en, 'et Sizi too k'ut uyalh hoh nus whuz hubughu ninya hube ghootéyalh inle. 49'Et whunts'i hitelh'en too k'ut uyalh hoh, "Dune tsen 'ut'en," huninzun. Tube whéhunelhújoot 'ink'ez 'uhúldzul. 50'Et Sizi 'ahoh ndo búlhni, "Nuhdzi ulhtus úlhtsi! Si 'ust'en. Whenuhújut ílah." 51'Et ts'i bet hubughu dénya. 'Aw 'et nilhts'i chah 'ilhuz ninints'i, 'ink'ez yugha hoodul'eh tube buba hooncha. 52'Whutsuh whudelhdzulh lhes dáyinla 'et 'aw ts'ah'un nechahohoo'al, 'et huwa njan lhes bugha dahóoja hubeni taóodoolts'it ghaít'ah.

Gennesaret whut'en hunduda, Sizi soo ná'bulh'en

53'Aw 'et nyan bun k'ut yahúninki 'ink'ez keyah Gennesaret huwhútni, 'et ts'i whehídinguz. 54'Ts'i bez haháandel 'aw 'et Sizi 'en nahuyoolhúts'it. 55'Et huwa ndulhcho nahulhúghaz 'ink'ez nts'oh Sizi usda hiyulh 'údíts'o hoh, nduda hik'usútez 'i be hits'ú butule. 56'Ink'ez nts'oh Sizi nuya keyah whuyaz k'us keyah whuti k'us khunai nuyéh 'e'óoket whutah dune 'ilhodulh whuz nduda nébuhunle 'ink'ez Sizi híghu tédudlih, "Nyunaih 'ants'ih buk'abah 'et hunduda 'en hit'aóonalh," hiyúlhni. 'Et ndunnah yut'agheznai, ts'iyawh soo ná'huja.

Sizi, 'en Lizwif butsuh whudelhdzulh wheóobuhodalh'i, ndai dune buts'u haídults'it, 'i bugha lubeshi hilhchokw

7 1'Aw 'et Pharisee 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzug tubulh Jerusalem ts'ih huháandel 'en Sizi higha wézel. 2'Et hubunílh'en bulunah Sizi yugha hoodul'eh dula tsun bulh 'uha'alh. 'Uda Pharisee, 'en 'et, "Me" huwhútni inle 'et buts'ú hahuhó'ai. 3'Pharisee 'ink'ez 'o 'awh Lizwif ts'iyawh butsuh whudelhdzulh whebuhodalh'i whuz na'a 'uhint'ah soo ts'ah'un na'a dula toonáhugus k'ez 'uhá'alh. 4'Ooket bukoo ts'ih hanahudulh teh la'huldoh 'et k'an zeh 'uha'alh. Lhat huba hoosdzi teh né'hut'en, dulubot, hube 'oosa', 'ink'ez 'uyoo hiyé ne'ut'en, 'i chah, hubukw'usti chah, soo buba' hoont'ah k'una'a zeh toonahíyugus. 5'Et huwa Pharisee 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzug Sizi

hiyoodulhkut, “Et dáhoont'ah huwa ngha hoodul'eh netsuh whudelhdzulh whuneoodalh'i k'una'a cha'hust'en 'ink'ez hubula toonáchahusgus hoh 'uha'alh?” ⁶Et Sizi ndo búlhni, “Nuhwheni duba nahdzoo! 'Alha zeh Isaiah nuhwughu nus whunilh'en 'uk'elénguz inle hoh njan ndutni,
 ‘Ndunnah bughunek be suba hodelhti,
 'et whunts'ih 'aw budzi yuh hoh buba 'alha' cha'úst'ah.
⁷Suts'un téni hunilhdzun doo ka 'uhutni,
 ndi yun k'ut dune nihini'ai, 'i Yak'usda bughunek hiyílh'i hoh dune whubuhodulh'eh.”

⁸Et Sizi 'utni, “Yak'usda bughunek nuhtl'aída'ai, 'i 'aw chaoozulhts'ai 'ink'ez yinkak dune whubuhodalh'i, 'i zeh buk'úne 'uht'en, tsets'ai, lubot, 'ink'ez 'uyoo hiyé ne'ut'en, 'i tóonahgus hoh ndúhoont'ah, 'et zeh dune whubodulh'eh.” ⁹Et 'o 'un chah Sizi 'utni, “Tube 'uyoo ahli! Yak'usda bughunek nuhtl'aída'ai 'i buladehtnik, 'ink'ez nuhwhenich'oh be dune hoodulh'eh, 'i zeh nuht'uk hoh whubodulh'eh. ¹⁰Et Moses be' dust'us 'uk'une'uzguz, 'i njan ndutni, 'Nye'abá 'ink'ez nye'ama bulh hubudólhti,' 'ink'ez 'Ndan bu'ama k'us bu'abá dzuh ts'ih bughu yatelhtuk, 'en daóotsah huba' hoont'ah.’ ¹¹Et whunts'ih ndan be'ama 'ink'ez be'abá chah ye yula tet'ilh, 'i dune yit'i t'eh 'ink'ez 'i 'Corban 'uhoont'ah' ní t'eh, (ndi 'Corban' Lizwif bughunek 'et dakelh k'una'a 'Yak'usda be'ílh'hdzun' ni hoh 'utni), ¹²'et hoh 'aw be'ama 'ink'ez be'abá bulh hubula 'oot'en whuch'a hobodelh'i ho' dahni. ¹³Et njan huwa Yak'usda bughunek 'aw chaoozúlhts'ai 'ink'ez buk'únucha'zacht'en. Whuz na'a dune whúbunulhtun lhat hoh 'udun chah nuhwhenich'oh nuhk'una'a hoh, whuz na'a wheoobunulhtun.”

Nts'e na'a lubeshi ts'ilhchuk

¹⁴Et 'ilhuhowezdel Sizi doo chah, “Anih! Soo zélhts'ai ts'iyannah 'ink'ez nuwheni taoodólts'it,” hubúlhni. ¹⁵“Ndai dune hiyilhchuk, 'i 'aw bugha lubeshi ólhchoot ghaít'ah, 'et whunts'ih ndai dune buts'u haídults'it, 'i bugha lubeshi hihlchokw. ¹⁶Ndan hubudzo hooni, 'en hiyoozólhts'a huba' hoont'ah.” ¹⁷'Ilhuhowezdel 'et hubutahanája 'ink'ez koo danánja hoh yugha hoodul'eh ndi higha hódul'eh yé yaílhtuk, 'et hukwa hiyoodulhkut. ¹⁸Et ndo búlhni, “Nuhwheni chah ih nuhwheni hoolah? 'Aw nuwheni taóodulhts'it hoh ndai dune yu'alh, 'i bugha lubeshi wulhchoot ghaít'ah. ¹⁹Aw budzi be chayuskat, bubut zeh be yúkat 'ink'ez buyust'e ts'ih hanaidukat, 'et whuz na'a untsi, 'i neyust'e ts'uh hanádukat.” ²⁰Ink'ez ndo búlhni, “Ndai dune budzi yuh whuts'ahaidults'it, 'i bugha lubeshi ts'ilhchokw. ²¹Et dune budzi yuh ts'ih whuz de 'ut'en untsi' buts'uhaídukat, 'et huwa 'uyoon dune bu'at bulh lubeshi hihlchokw, dune ts'eke bulh tinta' 'ut'ih, nehughan chah, ²²'uhundunut'ih chah, 'uyoon be'ilhdzun ka' huninzun, hoontsi' k'una'a túne' hut'en, dune nahuna'ah chah 'uhut'en, yooyá chailah, 'uhoolnih chah, Yak'usda ch'a yahalhtuk, 'uhudelhúti, 'ink'ez yílah tune' hut'en. ²³'I ts'iyawh ndi dune budzi yuh ts'ih hadúlts'it, 'i bugha lubeshi hihlchokw.”

Ndun 'udun yun k'ut whut'en ts'eke, 'en buba 'alha' hoont'ah

24'Et Sizi whenája hoh Tyre 'ink'ez Sidon huwhútni keyah 'et whunat whuz lhghu nadija. 'Et 'ilhunuh koo danínya 'ink'ez 'et usda 'uyoon t'ehonózín hukwa cha'nízun, 'et whunts'ih 'aw buch'a ntool'ih ghaít'ah. 25'Ilhunuh ts'eke buyats'e ntsi' nudúdeh, 'i buyidínda, Sizi yulh údits'o hoh yughu ninya 'ink'ez yubut nachánetno. 26Ndun ts'eke nts'iz de haínya 'ink'ez 'en Greek buk'una'a yalhtuk 'ink'ez Phonecia, Syria whuz'ai, 'et whuzdli 'int'ah. 'En Sizi yughu tédudlih hoh ndi yúlhni, “Ntsi' nudúdeh, 'i suyats'e butsu hanaínonyoot.” 27'Et whunts'ih Sizi ts'eke ndi yúlhni, “Uskeh, 'en choo hububé' ts'oolh'alh. 'Aw ts'ah'un cha'hóot'ah 'uskeh hiya'alh, 'i ts'ílhchoot 'ink'ez lhiyazkah hubugha ts'iyoo'alh ghaít'ah.” 28'Et ts'eke 'uyúlhni, “Moodihti, 'alha' dini, 'et whunts'ih whulutah teh lhiyazkah 'en whunts'ih kw'uzdai t'ah yun nakat, 'i 'uskeh yugha' wéz'al, 'i hiya'alh.” 29'Et Sizi ndi yulhni, “Et ndedénja 'et huwa nkoo ts'ih naíndalh, ntsi' nudúdeh, 'i nyats'e buyuh hánaidede.” 30'Et koo ts'ih whenája 'ink'ez buyats'e kw'usuti k'ut usti ntsi' nudúdeh, 'i buyah hanaidede.

Dune cha'dústs'uk 'ink'ez yachalhtuk cha' 'int'ah, 'en Sizi soo ná'yinla

31Doo cha zeh Sizi 'en Tyre 'ink'ez Sidon keyah hoh wheghah lhuséya, 'Et Decapolis keyah whutah lhuséya 'ink'ez Galilee Bun k'ut whuz ninya. 32'Ilhunuh dune cha'dústs'uk 'ink'ez yachalhtuk cha' 'int'ah, 'en Sizi highu nihinílhya 'ink'ez Sizi highu tédudlih yuk'édoolnih ka. 33'Et Sizi bughah 'udunyaz nínilhya hoh yudze 'alhge, 'ink'ez 'ún whenzo, 'ink'ez dune yutsoola yut'agheznai. 34Sizi nduk yak'uz ts'ih yutá'en, telhayiz 'ink'ez dune 'uyúlhni, “Ephphatha!” Ndi Lizwif bughunek 'et “Mba dá' dutools'it,” ni hoh 'utni. 35'Et 'ahoh dune 'udits'o nasdli 'ink'ez soo yálhtuk chah nasdli. 36'Et ndo búlhni, “Khun teh dune dóohtni gunih!” 'Aw 'et, “Dah” ndo búlhni, 'et whunts'ih 'o nus huwu yahulhtuk. 37'Ink'ez ndan hubodits'o ts'iyawh huba hooncha, “Sóo 'usdla ts'iyantsuk né'whul'en, cha'hudústs'uk 'uhudits'o 'ink'ez yachahúlhtuk chah yahulhtuk hubulhntsi,” hutni.

Sizi 4,000 bughá' ni'ai

8 1'Aw sa ilah hukw'elh'az doo chah zeh dune lhanah 'ilhuhowezdel 'aw 'et 'uhute'alh, 'i hoolah suli hoh Sizi yugha hoodul'eh, “Anih,” hubudáni 'ink'ez ndo búlhni, 2“Ndunnah dune hubugha te'nuszun. 'Aw 'et tat dzin sulh 'úhet'en 'ink'ez hiyoo'alh, 'i hoolah. 3'Et nduhínt'ah bukoo ts'ih whenábalh'a t'eh nahedulh hoh bukaootodeh. Bulunah tube nilhdza ts'ih hahánde 'et huwa.” 4'Et yugha hoodul'eh hiyoodulhktuk, “Ndoh dune chahóot'ih, nts'e simba hite'alh, 'i nats'óolelh lhe'huneltsuk dune gházte'alh wheni?” 5'Et Sizi huboodulhktuk, “Daneltsuk lhes sut'e aht'i?” 'Et ndi híyulhni, “Skwunlai 'o 'at nankoh lhes sut'e.” 6'Et 'ilhuhowezdel

yun natl'ahudóolts'ih huwa bulh'a. 'Et skwunlai 'o 'at nankoh lhes yílhchoot 'ink'ez, “Suchanailya,” ni ho' tenadedli. Taidalhkut 'ink'ez yugha hoodul'eh yutl'aiyanla hubutunyooni ka, 'ink'ez hudelhts'i butaininik. 7'Et lhook chah ntsoolyaz hit'i, 'i chah Sizi “Suchanailya,” ni hoh yuba tenadedli 'ink'ez 'i chah yugha hoodul'eh ndo búlhni, “Hubutunyooni.” 8'Ts'iyannah 'aha'al 'ink'ez 'uhunesdai. 'Et yugha hoodul'eh skwunlai 'o 'at nat k'its'ai dezibun 'i highá' wez'al, 'i dih tezkát. 94,000 bat'en 'en 'aha'al. 'Aw 'et Sizi hoh whenaóobalh'a. 10'Et 'ahoh yugha hoodul'eh bulh ts'i be náhedel 'ink'ez keyah Dalmanutha huwhútni whuz yannahúduki.

**Ndunnah Pharisee, 'en Sizi buba hooncha
tune'tet'ilh 'uhooleh hukwa hiyoodulhkut**

11'Et bulunah Pharisee, 'en Sizi highu nindel 'ink'ez hiyenah hoh hiyóolhdzih hiyóodúlhkut, “Alha Yak'usda ntl'ahón'ai t'eh, yak'uz ts'ih hooncha tune'tant'ilh 'uhonleh, 'i be t'éts'onoozeh ka.” 12Sizi tube cho hiba dzuh 'uhídeja 'ink'ez ndo búlhni, “Di ka k'an dune huwa ne'ut'en hukwa' hutni? 'Alha 'un whudúсни 'aw ndi yun k'ut whudune ndúhoont'ah honóolh'en ghaít'ah.” 13'Et 'ahoh buch'a nanja, ts'i be nája 'ink'ez bun k'ut nyan whenadúki.

Huwohle Pharisee 'ink'ez Herod hubules untéldoh, 'i ch'a hubúlhni

14Yugha hoodul'eh lhes nahodelhúnuh, lhes lhuk'i zeh ts'i be húlh'ai. 15'Et Sizi hubugha utni, “Huwohle, 'ahoolhyez kuhdli Pharisee 'ink'ez Herod hubules untuldoh, 'i ch'a,” hubúlhni. 16'Aw 'et lhulh yáwhéhuniltuk, “Et 'aw lhes chats'ít'ih 'et huwa 'utni.” 17'Et Sizi daja hutni 'uda t'eeonínzun, 'et ndó bulhni, “Et di ka lhes cháht'ih 'et huwa yalhtuk, 'awhuz nt'eeonuzúhzun k'us nuhwheni t'achaoodulhúts'it nuhdzi 'awhuz ih duts'un ho' dahni? 18Nuhna hoonli be chaóozeh'en, nuhdzo hoonli be cha'duzahts'uk. 'Aw ih whunachasulhúnik? 195,000 dune skwunlai lhes hubutaidalhkut hoh daneltsuk k'its'ai dezibun 'i dune yugha' wéz'al, 'i dih tezkát inle?” “Lanezi 'o 'at nankoh,” hiyúlhni. 20'Ink'ez skwunlai 'o 'at nankoh lhes 4,000 dune butaidalhkut, daneltsuk k'its'ai dezibun, 'i highá' wez'al, 'i dih tezkát ínle?” hubúlhni. “Skwunlai 'o 'at nankoh,” hiyúlhni. 21'Ink'ez ndo búlhni, “Et 'awhuz ih nuwheni tachaoodulhts'it?”

Keyah Bethsaida 'et Sizi dune chawhés'en whé'en nayulhtsi

22'Et Sizi yugha hoodul'eh bulh keyah Bethsaida huwhútni whuz hunindel hoh 'ilhunuh dune chawhés'en, 'en Sizi highu nihínilhya 'ink'ez highu tedudlih yuk'edoolnih ka. 23'Et Sizi chawhés'en yula ilhchoot 'ink'ez keyah whuch'a inílhya hoh lhch'az dune yuna k'énzó 'ink'ez yuna k'édilnik hoh ndi yulhni, “Dahooja, hoonliyaz ho'en ih?” yúlhni. 24Dune yutá'en 'ink'ez 'utni, “A, dune nulh'en, 'et whunts'ih 'aw ts'ah'un chaoozes'en, dune 'ants'ih duchun li'hint'ah hoh nuhúdelh.” 25Sizi doo

chah zeh lhch'az dune yuna k'édilnik 'ink'ez yeduk yuta'en hoh 'et 'aw 'et whe'en nasdli 'ink'ez ts'iyaitsuk huba hooltsai. ²⁶'Et Sizi dune chawhés'en bukoo ts'ih whenáyalh'a 'ink'ez khunek ulhtus, 'i be ndi yúlhni, “Bethsaida ts'ih nátonja gunih 'ink'ez Bethsaida whut'en ndo budóni gunih!”

Sizi ndan unli, 'et Peter huwu yalhtuk

²⁷'Ink'ez yugha hoodul'eh bulh Caesarea Philippi 'et keyah whuz whehándel. Hedulh hoh huboodulhkut, “Ndun dune sughu yahulhtuk t'eh, ndan usdli hutni?” ²⁸'Et yugha hoodul'eh 'uhiyúlhni, “Bulunah 'uhutni John dune too be' 'ulh'en inle 'int'ah. 'Et 'uyoon 'uhutni Elijah 'en Yak'usda whusaítelh'alh 'int'ah. 'Et 'uyoon chah Yak'usda be nus whunílh'en 'ilhunuh 'int'ah hutni.” ²⁹'Ink'ez yugha hoodul'eh ndo búlhni, “Nuhwheni do, ndan 'ust'ah dahni?” 'Et Peter 'utni, “Nyun Christ^e 'unint'ah.” ³⁰Sizi khunek ulhtus 'i be ndo búlhni, “Si sugha dune dóohni gunih!”

Dzuh nutezut, 'ink'ez datetsah, 'et Sizi huwu yailhtuk

³¹'Aw 'et Sizi yugha hoodul'eh whubodulh'eh 'ink'ez ndo búlhni, “Yinkak dune ye' tube cho dzuh nuhítelhdzut. 'Et netsuh whudelhdzulh, náwhulnuk moodih 'ink'ez Moses be' dust'l'us 'uk'ununa'úsduzug chah ts'iyawh 'aw hiyoozólhts'a ghaít'ah. Hituzelghghelh 'ink'ez whulh tat dzin dinadutédalh.” ³²Soo ts'et cho hubúlhni, 'et huwa Peter, 'en Sizi 'udun nenílhni 'ink'ez hukwa' yudáni. ³³Sizi yugha hoodul'eh buts'un nalhú'a 'ink'ez Sizi, 'en Peter hukwa' yúlhni, “Satan sut'ak ninínyih! Ndi yun k'ut hoonliyaz zeh yugha nuní nuzut. 'Aw Yak'usda be 'ut'en k'ah bugha nuní chanuzinzut.” ³⁴'Et Sizi 'ilhohuwezdel 'ink'ez yugha hoodul'eh tubulh, “Anih,” ndo búlhni, “Ndan suntédulh hukwa' huninzun, dich'oh duba moodih nahoodle ghaít'ah. Dulhdulalhgus hídutootan 'ink'ez suntooya. ³⁵'Et ndan duk'una'a zeh hukwa' huninzun, 'en 'aw 'ilhuz wheni hukhoona ghaít'ah. 'Et whunts'ih ndan si suba, 'ink'ez khunek unzoo, 'i bugha 'et huwa dahászai t'eh, 'en 'ilhuz wheni hukhutenalh. ³⁶'Et dune yinkak ndulhcho 'uhoolhdzun 'ink'ez dazsai t'eh, ndet simba whuch'a hólhdeh? 'Aw 'uhóneh ghaít'ah! ³⁷K'us dahóont'ah simba dats'úzsai t'eh, 'aw hoonli be whunts'ih 'ilhuz ts'ukhutenalh nats'uhoket ghaít'ah. ³⁸'Et k'an yuk'edinzut lhanah dune ts'eke bulh tinta' hut'ih, 'ink'ez Yak'usda nahodilnah ho' hint'ah. 'Et huwa ndan dune si 'ink'ez sughunek bulh hukwaya unli t'eh, 'et sih yinkak dune ye', 'en yukaya hutele hoh lizas bulh be'abá buts'u hayánduz, 'i tah whusanája t'eh.”

9 ¹'Et 'o 'un chah ndutni, “Njan whunaoolhúnih, ndet ts'iyannah Yak'usda ye úlhtus, 'i be hik'úne' 'ut'en, 'i whusáwhutelts'ulh, bulunah dune njan hudelhts'i hote'ilh dahútetsah whutsuh.”

e 8:29 Ndi boozi, “Yak'usda nets'ítelh'a” ni ho 'utni.

Sizi 'uts'un na'a be hóodiltsai

²Lhk'utak'i dzin inle hoh 'et Sizi, Peter, James 'ink'ez John dulh hubutelhúdel ndoh dzulh k'uz dulh 'óbilya. 'Et hinilh'en hoh 'uts'un na'a be hóodiltsai. ³Ink'ez bunaih be hóodiltsai, lheyul k'et 'ants'ih soo tsil 'et nduja, dega nus ndi yun k'ut soo toonasdúguz, 'i buga 'o nus lheyul suli. ⁴Ndunnah tanah yugha hoodul'eh khunyaz Elijah 'ink'ez Moses bulh Sizi hizih siyin 'ink'ez hiyulh yálhtuk hoh hiya'en. ⁵Ahoh Peter Sizi yulh yatelhtuk, "Nehodulh'eh hoonzoo ho' hoon'tah njan uzdelhts'i. Tat bun nuhwhuba nets'ooel'h, 'ilhuk'i nyun mba, 'ilhuk'i, 'i Moses ba, 'ink'ez 'ilhuk'i, 'i Elijah ba." ⁶Peter ndi khunek be yalhtuk hoh daja dutenilh 'aw nt'eeonízun, ndunnah tahult'ah 'en tube hunelhújoot 'et huwa 'utni. ⁷Khunyaz kw'us buk'eínde 'ink'ez yedoh kw'us tah ts'ih yaztelhtuk, "Ndun sich'oh suYe! 'int'ah, tube buk'esi'. 'En soo óozelhts'ai," whutni. ⁸'Et 'ahoh dunat nuhúyuz'en, 'aw 'uyoon चाह'íl, Sizi 'en zeh hubulh 'út'en. ⁹'Aw 'et dzulh k'ut ntsun nahedulh hoh Sizi khunek ulhtus, 'i be ndo búlhni, "Khun teh 'uyoon dóohni gunih! Ndet whunulh'en, yinkak dune ye' dinadutédalh 'et whuts'un." ¹⁰Sizi bughunek hiyoontun hoh lhulh yawhehúniltuk, 'ink'ez nduhútni, "Ndi khunek 'Dazsai 'ink'ez dinadutédalh?' dant'i ni hoh 'utni?" ¹¹'Ink'ez Sizi hiyoodulhkut, "Et Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz di ka hubodulh'eh Elijah 'en 'udechoo whusatéyalh?" ¹²Sizi 'et ndo búlhni, "Elijah 'alha 'udechoo whusaínya ts'iyaintsuk lhaóodutelilh ka. 'Et whunts'ih di ka Yak'usda bughunek 'uk'ununa'úsduguz, 'i 'et ndutni 'Yinkak dune ye' 'en ye dzuh nutezut 'ink'ez tube hits'u dutnik tele?" ¹³'Et whunts'ih nuhwhudúzni Elijah 'uda whusaínya 'ink'ez dune nts'e na'a hukwa' huninzun t'eh, hoh teh né'hiyulh'en. 'Et Yak'usda be' dustl'us k'ut whuz na'a 'uk'une'úsduguz íne."

'Uski ntsi' nudúdeh, 'i buyídinda, 'en Sizi soo na'yínla

¹⁴'Et Sizi 'onghunnah yugha hoodul'eh butananja hoh, dune hubugha 'iluhowezedel 'en hubunilh'en 'ink'ez bulunah Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz yugha hoodul'eh hiyenah 'uhutni. ¹⁵'Iluhowezedel Sizi hitel'h'en ibulh huba hooncha hoh hidudelhúghaz 'ink'ez, "Dahooja," hiyúlhni. ¹⁶'Et Sizi Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz huboodulhkut, "Dant'i ghu yalhtuk ho' 'udahni?" ¹⁷'Iluhowezedel 'ilhunuh dune butahaínya, "Nehodulh'eh suye' ntsi' nudúdeh, 'i buyúdinda 'et huwa 'aw yaoolhtuk ghaít'ah, 'en nts'un nilhti. ¹⁸'Et ndet ndi ntsi' buyédinda 'i hubugha buba hoolhtus t'eh, 'et yun nadélduz, huwus buzek hanányi, dughoo lhedúlhk'us, 'ink'ez lhts'edunukw. Ngha hoodul'eh ntsi' nudúdeh, 'i yeyuhanahinooyoot, hubudúzni 'et whunts'ih 'aw 'uhiyooleh ghaít'ah." ¹⁹'Ink'ez Sizi ndi yúlhni, "Aw nuhwheni dune nuhwhuba 'alha' 'uhot'e ghaít'ah! Dáwhuldzah nuhzih tesdalh? Dawhuldzah nuhwhutah tesdalh sudutéhts'o whuts'un 'ink'ez

nuhwhuba 'alha' test'ilh? 'Uski ndez suts'u tóolhte!" 20 'Et highu hinílhiti. 'Et ndi ntsi' nudúdeh, 'i ye yudínda Sizi yutelh'en ibulh, 'ahoh 'uski bukaootezut 'ink'ez nadélduz, 'ink'ez huwus buzek haneldo hoh núkallhah. 21 'Et Sizi be'abá yoodulhkut, "Dáhooldzah ndun 'uski 'et ndunt'ah?" yúlhni. "Ntsool da whuts'un," ní be'abá. 22 "Lhat hoh 'uski yuzoolhghelhel hukwa' yalh'en. Too be chah yuzoolhghelhel hukwa' yalh'en 'ink'ez tsídunoh cha' yulh'en. Soo' tenilh t'eh, negha té'nonzeh 'ink'ez nela 'oneh!" 23 "A," yúlhni, "Soo 'úlcho 'i be be 'alha' hoont'ah int'i t'eh, ndan be 'alha' hoont'ah hit'i t'eh, 'en ts'iyaintsuk ne'hutet'en buba huwa chaootelhúnah." 24 'Aho be'abá bunatsultoo hoonli hoh 'utni, "SMoodihti be 'alha' hoont'ah 'ust'i, 'et whunts'ih 'aw soo cha'lhutut. 'Et huwa sula 'ineh, 'o nus 'iltus, 'i be 'alha' hoont'ah, 'i be 'oost'e ka, 'et hukwa' nuszun." 25 'Et Sizi whutelh'en 'iluhowezdel 'aw 'et higha welhúghaz hoh 'ahoh khunek ulhtus, 'i be ntsi' nudúdeh, 'i hukwa' yudáni, 'ink'ez ndi yúlhni, "Ntsi' nudúdeh, 'i cha'hudústs'o 'ink'ez yachahulhtuk hubilh'i, ndun 'uski buyáh hanaindaih nyudúsní, 'ink'ez doo chah 'o 'at buyunádondzít gunih!" 26 'Et ntsi' nudúdeh, 'i ndunnah 'uski yukaootelhdzut, 'ink'ez tube cho dulduz, 'alzul, 'ink'ez yeyáhanaja. Ndunnah 'uski 'ants'ih dazsai li'úja. 'Et huwa lhanah, "Dazsai ho' 'int'ah," hutni. 27 'Et whunts'ih Sizi 'uski yula ílhchoot 'ink'ez nduk 'úyinla. 'Et 'uski dich'oh dinadija. 28 'Et hukw'elh'az Sizi koo danínya hoh yugha hoodul'eh whu'izyaz hiyoodulhkut, "Et dáhoont'ah huwa wheni ntsi' nudúdeh, 'i 'aw but's'u hanáts'inooyoot ghaít'ah?" 29 'Et Sizi ndo búlhni, "Ndan tenahududli, 'ink'ez sahá'hudulyih, 'aw 'i zeh ntsi' nudúdeh, dune nahiyuntetyukw."

Sizi datetsah doo chah huwu yailhtuk

30 'Aw 'et keyah whuch'a nahundel 'ink'ez 'et keyah Galilee wheghah lhunáhusdel. Sizi nts'e whénya ts'ih dune t'éoonózin hukwa cha'nízun, 31 yugha hoodul'eh hubodulh'eh 'et huwa. 'Ink'ez ndo búlhni, "Yinkak dune ye!, 'uyoon dune t'ahítelhtelhel 'ink'ez hituzelghelhel. Hizelghhi hukw'elh'az whulh tat dzin 'et dinadutédalh." 32 'Aw daja ni hoh 'utni nt'ehonízun 'ink'ez hiyé nuljut 'aw hiyoodolhkut ghaít'ah.

Ndan simba netah degha nus dune uncha unli

33 'Et keyah Capernaum ts'ih whuz lhghu nahudídel. Koo danáhandel hoh 'et Sizi yugha hoodul'eh huboodulhkut, "Njan ni ti ts'ih ahduh hoh, dant'i ghu yalhtuk ho' dahni?" 34 Daja hutni hukwaya hinli 'et huwa t'echahudusnih. Ti 'et lhena'uhutni ho' hutni, "Ndan simba netah degha nus dune uncha unli?" 35 Sizi nátl'adeda ndunnah lanezi 'o 'at nanah yugha hoodul'eh, "Anih," hubúlhni 'ink'ez ndo búlhni, "Ndan degha nus dune uncha tele hukwa' ninzun t'eh, 'en 'udek'ah wule huba' hoont'ah, 'ink'ez ts'iyannah nané'tet'en." 36 'Et Sizi 'ilhunuh 'uskiyaz yílhchoot 'ink'ez hububut ninílhya 'ink'ez yunasúnik hoh ndo búlhni, 37 "Ndan si soozí gha

ndun 'uski ndult'ah danílhti t'eh, si dasunílhti. 'Ink'ez ndan dasunílhti, si zeh ilah dasutálhtel. Ndun sutélh'a, 'en chah dahinilhti ho' hoont'ah."

Sizi ndo búlhni, "Ndan nech'a chadítni, 'en neba 'int'ah"

³⁸'Et John ndi yúlhni, "Nehodulh'eh, 'ilhunuh dune nyoozi be ntsi' nudúdeh, 'i dune butsu' hanaídulhdoh, 'en uznilh'en. 'Ustl'e' 'ineh ts'utni,' 'aw nelh cha'ust'en 'et huwa." ³⁹Sizi ndo búlhni, "Aw whuch'a néhyoot ilah, ndan soozi bugha huwa 'ét'en 'uwuhlh'en, 'en 'aw hukw'elh'az t'eh dzuh k'una'a sughi yaoolhtuk ghaít'ah. ⁴⁰Ndan nuhch'a chahudítni, 'en nuhts'un hudetni ho' hint'ah." ⁴¹'Ink'ez 'utni, "Njan whunalhúnih, nuhwheni Christ bube'ildzun ahli huwa ndan too whunts'ih nuhgha nílhdze t'eh, 'en Yak'usda buba k'elha whutelhtsilh."

Sizi dune tink'us nílht'uk bughi yalhtuk

⁴²"Et 'ilhunuh 'uski buba 'alha' 'ust'ah, 'ink'ez 'ilhunuh dune lubeshi be such'a itélhtel t'eh, ndun dune 'uski tink'us na'a wheyúntelhtun 'et whutsuh tse be hits'ilchun ye'ulhchuz 'ink'ez hiyulh tatse doolh'is 'o nus soo' whutet'e. ⁴³'Et nla 'i bugha lubeshi inla t'eh, nla k'ont'as! 'Et nla k'us zeh int'i hoh yak'uz whénya t'eh whuz 'ilhuz khutanalh, 'et degha nus mba whutézoo. 'Et lhch'az nla bulh kwuncho yuh ts'ih whénya t'eh degha nus mba whutétsi', whuz kwun nachanusne ho' 'int'ah. ⁴⁴'Et whuz hube 'usgoo 'aw yachatésdla 'ink'ez kwun nachanusne. ⁴⁵'Et nke 'i bugha lubeshi inla t'eh, nke k'ont'as! 'Et nke k'us zeh int'i hoh yak'uz whénya t'eh whuz 'ilhuz khutanalh, degha nus mba whutézoo. 'Et lhch'az nke bulh kwuncho yuh ts'ih whénya t'eh degha nus mba whutétsi', whuz kwun nachanusne ho' 'int'ah. ⁴⁶'Et whuz hube 'usgoo 'aw yachatésdla 'ink'ez kwun nachanusne. ⁴⁷'Et nyuna 'i bugha lubeshi inla t'eh, hanó'alh! 'Et nyuna k'us zeh int'i hoh Yak'usda buk'úne' whut'en whénya t'eh, 'et degha nus mba whutézoo. 'Et lhch'az nyuna bulh kwuncho yuh ts'ih whényuhano t'eh, degha nus mba whutétsi', whuz kwun nachanusne ho' 'int'ah. ⁴⁸'Et whuz hube 'usgoo 'aw yachatésdla 'ink'ez kwun nachanusne. ⁴⁹Lizwif Yak'usda ts'un khunai hidélhk'un hoh 'udechoo lusel hik'unhiyudzi. 'Et whuz na'a ts'iyannah dzuh nutezut ho' hoont'ah. ⁵⁰Lusel unzoo ho' 'int'ah, 'et whunts'i lusel buzachahoolkih 'uts'ulh'ih t'eh, nts'e na'a doo chah lusel buzahóolk 'uztelhtsilh? Whuz na'a nuhdzi wútsi' gunih 'ink'ez nuwhulh dune ts'un nuhdzi dóoghel."

Dune lhghu hudelhts'i lhch'á nahoodelh, 'et hubugha Sizi huboodulh'eh

10 ¹'Et Sizi whuch'a nasja 'ink'ez Judea huwah nenínya, 'et took'oh Jordan huwhútni, 'et yasúya. 'Et lhanah dune yugha wézel. 'Et whutsuh da datni 'ahoolhyez whuz na'a doo chah zeh huboodulh'eh. ²'Et bulunah Pharisee highu nindel 'ink'ez hiyóolhdzi hoh hiyoodulh'kut, "Nedíni, dune 'en ih bughá whunt'ai bu'at lahudootnih ka?" ³'Et Sizi 'utni, "Daja ni hoh Moses khunek

nuhtl'aída'ai inle, 'i?" 4¹Et 'uhiyúlhni, "Moses bugha óonin'ai dune dustl'us yuk'lune'úgzuz, 'i be bu'at buch'a nayólhthel." 5¹Et Sizi ndo búlhni, "Stabe nuhdzi duts'un 'et huwa ndi khunek Moses nuhwhuba yuk'e'ánguz. 6¹Et whunts'ih 'udechoo Yak'usda ts'iyaintsuk inla hoh dune 'ink'ez ts'eke chah inla. 7¹Et njan huwa dune be'abá 'ink'ez be'ama bulh buch'a óoya, 'ink'ez bu'at 'en zeh zih wuda. 8¹Et nuhult'ah 'ilho hutele, 'et 'o 'un hoh nanah chahílah. 9¹Ndan Yak'usda lhghá buninla, 'en 'aw dune lhch'a nabuhóolelh huba cha'hóot'ah." 10¹Et koo danáhandel hoh yugha hoodul'eh Sizi njan dáhoont'ah 'et hukwa hiyoodulhkut. 11¹Et ndo búlhni, "Dune ndan bu'at 'ún tezno 'ink'ez 'uyoon ts'eke ghu nasda t'eh, 'en 'uyoon ts'eke bulh tinta' tét'ilh ho' 'int'ah. 12¹Et whuz na'a zeh ts'eke buki 'ún tezno 'ink'ez 'uyoon dune ghu nasda t'eh, 'en chah 'uyoon dune tinta' tet'ilh."

Sizi 'uskeh buk'udelhúnik 'ink'ez buba tenadudli

13¹Bulunah dune 'uskeh Sizi ts'un nibaninla buk'edoolni ka, 'et yugha hoodul'eh ndunnah 'uskeh whusaínla hukwa' búdani. 14¹Et Sizi whunalh'en hoh hunflch'e 'ink'ez yugha hoodul'eh ndo búlhni, "Whute 'uski suts'un hutoodelh. Khun teh dah hubudóohni gunih. Ndan Yak'usda hubudayi cho unli whuz hudelhts'i, 'en ndunnah 'uskehyaz hubunduhúlt'ah ho' hint'ah. 15¹Soo ts'ah'un 'alha' 'un whudúsní, ndan 'uskehyaz k'una'a njan Yak'usda hubudayi cho unli chahoolhchulh t'eh, 'aw whuz dahóoya ghaít'ah." 16¹Et 'uskehyaz ts'iyawh bunasunik 'ink'ez 'ilhunah hinli hoh hubuk'edilnik 'ink'ez huba tenadedli.

Dune soode'a 'int'ah

17¹Et Sizi doo chah natesja hoh dune yududelhgai, yubut bugwutsi be nenínya 'ink'ez yoodalhkut, "Dune hoodulh'eh unzoo, nts'e na'a dast'en hoh 'ilhuz khutesnalh whuch'a ootélhdoh?" 18¹Et Sizi 'uyúlhni, "Di ka 'usudíni, ninzoo sudíni? 'Aw 'ilhunuh unzoo hoolah. Yak'usda 'aw 'en zeh unzoo ho' 'int'ah. 19¹Ndi khunek Yak'usda nuhtl'aída'ai, 'i 'et t'eninzun: nesóolhghelh gunih, dune k'us ts'eke bulh tinta' 'ont'en gunih, 'undunont'ih gunih, honts'it gunih, ha'ndunont'ah gunih, nyu'abá 'ink'ez nyu'ama chah hubudólhti." 20¹Et dune 'utni, "Nehodulh'eh ndet chilh usdli 'uda whuts'un, ndi khunek ts'iyawh buk'úne' zust'en." 21¹Et Sizi soo yuk'entsi' hoh yunalh'en 'ink'ez ndi yúlhni, "Ilhun zeh whu'et 'int'ah, inyalh 'ink'ez ndai int'i, 'i ts'iyawh be 'ónket 'ink'ez sooneya tehel'en hubugha ínondzaih, lhdulalhgus ilhchoot 'ink'ez 'anih, se'ut'en k'ah tune' 'ónt'en ka sunanyalh. 'Et t'eh nduk yak'uz hoonzoo, 'et whuch'a ootálhdoh." 22¹Et ndun dune ndi khunek whudánts'o hoh tube budzi ndesda, 'ink'ez tso unli hoh yughu natesja, tube soode'a 'int'ah 'et huwa. 23¹Sizi yugha hoodul'eh bunilh'en 'ink'ez ndo búlhni, "Dáhoont'ah huwa whúlna hoh ndan soode'a, 'en Yak'usda hubudayi cho unli, 'et dahútedulh." 24¹Et yugha hoodul'eh ndi khunek hídants'o hoh tube huba hooncha. 'Et Sizi whuz heyelh hoh ndutni, "Suzkehrkah dahoont'ah

huwa whúlna hoh 'en duzooneya hit'az 'int'ah Yak'usda hubudayi cho unli, 'et dahútedulh. ²⁵Dant'ah khunai cho, camel hiyúlhni, 'i 'aw yubatsoh buna 'aw yukólget ghaít'ah. 'Et whuz na'a dune soode'a 'int'ah, 'o nus buba huwa whúlna Yak'usda hubudayi cho unli datéyalh huba.” ²⁶'Et yugha hoodul'eh tube buba hooncha 'ink'ez lhuhoodulkut, “Ndan simba doojih?” ²⁷'Et Sizi hubunilh'en 'ink'ez ndo búlhni, “K'us njan 'et dune ba 'uhóneh ghaít'ah, 'et whunts'ih Yak'usda ba ts'iyaintsuk 'aw huwa chahóolnah ho' hoon't'ah.” ²⁸'Et Peter yatélhtuk, “Soo cho whunilh'en, ts'iyaintsuk bulazdetnik 'ink'ez nts'un tezdel.” ²⁹'Et Sizi ndo búlhni, “A, ts'ah'un nuhwuhúdsni, ndan bukoo huwu tezya 'ink'ez dulhutsinkah, k'us dulhtuskah, be'ama, be'abá, bu'at, buzkehkah, k'us duyun k'ut t'eh, si sugha 'ink'ez ndi khunek unzoo, 'i k'uz ts'iyaintsuk whuladetnik, 'ink'ez suntezya t'eh, ³⁰nus de 'o nus lhai únli hoh butl'anaítekulh: bukoo 'ink'ez bulhutsinkah, bulhtuskah, be'ama, buzkehkah, 'ink'ez buyun k'ut 'ink'ez dune hiye tena'tel'ilh chah, 'ink'ez nus de 'ilhuz khutena. ³¹'Et whunts'ih lhanah 'udechoo 'int'ah 'en 'udek'elh'az hutele, 'ink'ez lhanah ndunnah 'udek'elh'az hinli, 'en 'udechoo hutele.”

Sizi datetsah 'ink'ez dinadutédalh whulh tat huwu yatelhtuk

³²'Aw 'et Jerusalem ts'ih ti hedulh Sizi, 'en yugha hoodul'eh hubutsuh úyalh. Hoh hedulh tube huba hooncha k'et whéhunuljut. 'Et doo chah Sizi yugha hoodul'eh lanezi 'o 'at nanah 'udun nébuninla 'ink'ez nus de bulh daóotenilh, 'et hubugha hubulh yaílhtuk. ³³'Et ndo búlhni, “Sih soo zélhts'ai, Jerusalem ts'ih ts'utedulh 'ink'ez yinkak dune ye', 'en Lizwif náwhulnuk moodih 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz, 'en butl'aihítelhtel. 'Et datétsah wheni hiba nahuteyeh, 'ink'ez ndunnah 'udun yun k'ut whut'en, 'en butl'aihítelhtel. ³⁴'Et 'en highu tedloh, higha dútezo, hiyootéltsus 'ink'ez hituzelghel. 'Et tat dzin inle t'eh, dinadutédalh.”

James 'ink'ez John bulh Sizi hiyoodulhkut

³⁵'Et James 'ink'ez John bulh Zebedee buye'kah Sizi highu nin'az 'ink'ez hiyoodulhkut, “Nehodul'eh ndai nts'un buka' ts'utni, 'i 'et neba 'uwhtanlilh hukwa' ts'uninzun.” ³⁶Sizi huboodulhkut, “Ndet nuhwuha 'uwhtesdlilh hukwa' nahzun?” ³⁷'Et 'uhutni, “Ndet yak'uz degha nus dénti ts'ih sinda t'eh, nzih taduke 'et hukwa' nídudzun, 'ilhunuh 'en nalnhnih ts'ih 'ink'ez 'ilhunuh 'en 'intl'as ts'ih 'int'ah.” ³⁸'Et Sizi ndo búlhni, “Ndet suts'u hukwa' dahni 'aw t'éoonuzúhzun k'us ndi lubot be tesnilh, 'i soo tulih wahnai 'ink'ez nts'e na'a too bé' 'ulya soo tulih whuz na'a too be' 'óhneh?” ³⁹“Soo sih 'uts'ooneh,” hiyúlhni. 'Et Sizi ndo búlhni, “Ndai lubot be tesnilh, 'i nuhwheni chah téhtnilh ho' 'int'ah. 'Ink'ez too bé' 'ulya whuz na'a nuhwheni chah too be' téhnilh. ⁴⁰'Et ndan nalnhnih ts'ih sughu

f 10:38 Nts'e na'a dzuh nuteszut, whuz na'a dzuh nuhtézut ih?” ni ho 'utni.

tedalh, 'ink'ez 'intl'as ts'ih sughu tedalh, 'aw si huwá hos'alh ghaít'ah, ndunnah huba lhawhúdulya, 'en zeh buba' hoont'ah.” 41'Et 'o 'un lanezi yugha hoodul'eh, 'en James 'ink'ez John hubulh hánilch'e. 42'Et Sizi soo ts'iyawh, “Anih,” hubudáni, 'ink'ez ndo búlhni, “Et nt'eeonáhzun 'udun yun k'ut whut'en hubutah, ndun dune tsuh whudelhdzulh hinli, 'en dune buk'ut moodih hinli. 'Ink'ez ndan bumoodih hinli, 'en chah bumoodih hinli. 43'Et whunts'ih nuhwheni nuhtah 'aw whuz na'a ilah ho' hoont'ah. 'Ilhunuh nuhtah dune uncha tele hukwa' ninzun t'eh, 'o 'awh chah huba ne'óot'en wule huba' hoont'ah. 44'Et nuhtah 'ilhunuh 'udetsah tele hukwa' ninzun t'eh, ts'iyannah 'e'ulhna wule huba' hoont'ah. 45'Yinkak dune ye', 'en whunts'ih 'aw ba né'whutet'en huba whusachaíyal 'et huwa. Dune buba né'tet'en 'ink'ez dune buba datétsah 'et hoh dune ts'iyawh nabootekulh.”

Dune chawhés'en Bartimaeus hiyúlhni, 'en Sizi whe'en nayulhtsi

46Jericho ts'ih hunindel, Sizi yugha hoodul'eh tubulh nahutesdel hoh, lhanah 'ilhuhowezdel chah 'ut'en. Dune chawhés'en Bartimaeus hiyúlhni, Timaeus buye', 'en ti whuzih usda hoh tedudlih, 47Sizi Nazareth whut'en wheghah uyalh whulhúdants'o. 'Aloh hazulh hoh 'utni, “Sizi, David butsu'u hainzut sugha té'ninzeh!” 48Lhanah t'edoosnih hiyulhni 'ink'ez whuch'a hínenyoot. 'Et whunts'ih 'o nus 'alzul hoh 'utni, “Sizi, David butsu'u hainzut sugha té'ninzeh!” 49Sizi 'ilhunenínnya 'ink'ez ndo búlhni, “Anih sba dáhni,” hubúlhni. 'Et dune chawhés'en yuka hunih, “Hoonínt'i 'ink'ez didinyih, 'anih nyúlhni,” hiyúlhni. 50Dunaihts'uz 'i ts'ahayét'ah, dudillhah, 'ink'ez Sizi yughah ninínnya. 51“Et dányutesdlilh 'et suts'u hukwa' ninzun?” ni hoh Sizi yoodulhkut. “Nehodulh'eh doo chah whes'en naóosle, 'et sugha holts'it,” yúlhni. 52“Naindalh, si suts'un be 'alha' hoont'ah, 'i be soo ná'inja,” yúlhni. 'Et 'ahoh dune 'aw 'et whe'en nasdli, 'ink'ez Sizi ti yuntezya.

Lhanah honelhnik hoh Sizi Jerusalem lhgha dínya

11 1'Aw 'et Jerusalem whéghah hedulh, nat keyah Bethphage 'ink'ez Bethany chah 'et dzulhyaz Olive be hóodzi, 'et whuz nihúnindel. 'Et Sizi nanah yugha hoodul'eh whébalh'a, 'et ndo búlhni, 2“Keyah whiyaz nda ts'ih whuz'ai whuz ah'us. Whuz lhugha dah'az, 'et yeztliyaz, donkey hiyúlhni, whutsuh da dune yak'uchaídah, 'i 'et whédint'uk, 'i lhk'unadooh'uk 'ink'ez suts'u toolhdlooh. 3Dune, 'Di ka 'et ndaht'en?’ nuwhúlhni t'eh, 'NeMoodihti yuka' ninzun' doohtni. 'Aw 'et sih nuhtlayoolhtelh.” 4'Et whehá'az 'ink'ez keyah 'et yeztliyaz nahuyilhti, 'ilhunuh bukoo ndati 'et whédint'uk, 'ink'ez lhk'unahida'uk. 5'Et bulunah n'awh nahudelhúya, 'en hubuhoodulhkut, “Et daht'en hoh aht'en yeztliyaz lhk'unadah'uk?” hubuhútni. 6'Et Sizi buba nahezya k'una'a hubuhútni, 'et 'ants'ih t'ehudínel 'ink'ez hubula hudetnik. 7'Et Sizi yeztliyaz highu hinílhti hoh bulunah nahiyéts'uz 'i hiba hik'ehiyílhdel 'ink'ez Sizi yuk'étl'adida. 8Lhanah dune chah nahiyéts'uz, 'i ti

'et nehíyuzbus. Bulunah chah 'ul k'us 'ut'an k'unuhídut'as, 'i ti nahídulhdelh Sizi yuk'ut lhuteyalh 'et wheni. ⁹Ndunnah dune Sizi hitsuh hedulh, 'ink'ez hik'ah hedulh, ts'iyawh hahuzulh hoh 'uhutni,

“Yak'usda ba whudélhti!

NeMoodihti boozi bughá whusaínya,

'en dega nus hoonzoo bughá whults'ut.

¹⁰Netsuh whudelhdzulh, David hubudayi cho keyah 'et dúhoont'ah chah zeh whusawhutéls'ulh, 'et Yak'usda ba ts'odóolhti.”

¹¹'Aw 'et Sizi Jerusalem keyah neninya hoh Lizwif hubuluglez whucho ts'ih danínya 'ink'ez dulhcho nýyuz'en. 'Aw 'et náwhendunilghel 'et huwa Bethany huwhútni ts'ih whuz lanezi 'o 'at nanah yugha hoodul'eh whuz hubulh whén'az.

Ndi mai chun hanulhye, 'i fig hiyulhni, 'i Sizi yek'ehanya

¹²'Om bun Bethany ts'ih whuz de nahédulh 'et Sizi buye'élts'ul.

¹³Nilhdza 'et mai chun yunílh'en but'an chah hoonli. 'Et yughu ninya mai ntélhcholh ka. Yughu ninya hoh 'ut'an zeh 'int'ah, nk'achah bumai hoolah. ¹⁴'Et Sizi ndi mai chun ndi yúlhni, “Aw 'o 'at dune nyumai hunoo'alh ghaít'ah!” 'Et ndutni hoh yugha hoodul'eh hídants'o.

Sizi, 'en Lizwif hubuluglez whucho ts'ih tezya

¹⁵'Et Jerusalem ts'ih hunindel. Sizi Lizwif hubuluglez whucho 'et daninya. Ndunnah 'e'óoket 'ink'ez 'ooket ts'iyawh tinábuninyoot. Sooneya lhk'enáhududzaih bukw'uzdai chah naína'ai, 'ink'ez dut'ai be 'óoket chah, ¹⁶'aw luglez hoonli ne'hóole butl'achahoo'al. ¹⁷'Ink'ez Sizi dune whubodulh'eh ndo búlhni, “Yak'usda be' dustl'us k'ut 'uk'ut ne'úsduzug,

'Njan sukoo ts'iyannah tenadudli bakoo 'úhoont'ah,' ni.

'Et 'uwháhla undunut'ih 'ink'ez nanúl'i bakoo whuzúlhtsi!”

¹⁸'Et náwhulnuk moodih 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzug hodánts'o hoh, hizoolhghel hukwa húnuta, tube hiyé nuljut, ts'iyannah 'ilhuhowezdel hubodulh'eh, 'en huba hooncha 'et huwa. ¹⁹Soo nadálhghel ibulh Sizi yugha hoodul'eh hubulh Jerusalem whuch'a nahúndel.

Ndi mai chun bughá hahóodul'eh

²⁰Hoh bundada 'uda 'et ti hedulh ndi mai chun hinilh'en. Soo ts'ah'un bughih tubulh desuz. ²¹'Et Peter, 'en whunalnik hoh Sizi bulh yátelhtuk, “Nehodulh'eh nilh'en ndi mai chun bulh buk'éhanya, 'i desuz,” yúlhni. ²²'Et Sizi ndo búlhni, “Njan whunaoolhúni, Yak'usda nuhwhuba 'alha' 'int'ah t'eh, ²³ndi dzulhyaz 'i 'udóohni, 'Didilts'it 'ink'ez bun k'ut whucho ts'ih tailts'it.' 'Et soo nuhdzi yuh 'aw nawh cha'hoot'ah 'ink'ez nuhwhuba 'alha' hoont'ah t'eh, dawhútenilh dahni, ts'iyawh nuhwhuba 'et ndó tenilh. ²⁴'Et huwa' 'un whudúsní, ndi be 'alha' hoont'ah, 'i be tenadahli, 'ink'ez hoonli ka' dahni 'et 'alha' nahzun hoh nuhgha

tekulh t'eh, ndai buka' dahni, 'i nuhgha tekulh ho' 'int'ah. ²⁵'Et sahyin hoh tenadahdli, 'ink'ez 'uyoon ts'un nuhwhuba dzuh t'eh, buba n'ún whutulhdelh, 'et sih nuhwhe'aBá, yak'uz úsda, 'en nuhwheni chah nuhwhulubeshi nuhwhuba 'un yutoolhdelh. ²⁶'Et 'uyoon buba n'ún chaootulhdulh t'eh, nuhwhe'aBá, yak'uz úsda, 'en chah 'aw nuhwhulubeshi nuhwhuba 'un yutoolhdelh ghaít'ah."

Sizi be 'ut'en k'ah 'et hukwa' hoodulhkut

²⁷'Ink'ez doo chah Jerusalem ts'ih nahundel, Sizi Lizwif hubuluglez whucho nuya hoh náwhulnuk moodih, Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzuguz, 'ink'ez dune tsuh whudelhdzulh, 'en Sizi highu nindel, ²⁸'ink'ez ndi híyulhni, "Nedini ndai bugha dune bugha ndoh 'int'ah hoh njan ndint'en? Ndan nghá ooní'ai hoh 'int'en?" ²⁹'Et Sizi ndo búlhni, "Ilhun zeh hukwa nuhoodutelhkut. 'Et ndusudáhni t'eh, 'et sih ndun whudóosni ndi dune bugha ndoh 'ust'ah hoh njan ndust'en. ³⁰Ndusudóohni ndun John dune too be' 'ulh'en ndan yutl'ahón'ai hoh dune too be 'úlh'en inle, Yak'usda tulih k'us dune tulih yugha ooní'ai?" ³¹'Et 'ahoh dich'oh dutah hukw'u nahúhulhye hoh njan duhútni, "Daja chah uzdooni, 'Yak'usda yugha ooní'ai,' ts'utni t'eh, 'et sih dooni, 'Di ka John nuhwhuba 'alha' cha'dusnih?" ³²'Et, 'Dune yugha ooní'ai ts'utni t'eh," 'et njan dune hubé hunuljut 'et huwa, ts'iyawh dune John dune too be 'ulh'en, 'en Yak'usda be nus whunilh'en unli inle huninzun. ³³'Et huwa Sizi 'uhiyúlhni, "Aw t'ets'onízun." Sizi 'et ndo búlhni, "Si chah ndan sugha óoní'ai 'aw nuhwhudoosni ghaít'ah."

Mai haníyeh k'et huwhulh'ai bugha whúts'odul'eh

12 ¹'Aw 'et Sizi khunek hiye oodool'eh hubugha hubulh yálhutuk, "Ilhunuh dune, 'en mai haníyeh, mai too 'úlh'ih, 'i 'ainanla. Yuna'neztl'oo, tsak'et hahónkaih, mai tahúndununih huba, 'ink'ez yutést'en chah 'uhóonla. 'Et dune bughu whulh'ai 'ink'ez ninza keyah whenya. ²'Et 'aw 'et mai oonteje niwhuninzut t'eh, 'ulhna 'ilhunuh 'en mai haníyeh k'et butl'ahúhonla buts'ú wheyalh'a, ndai ooneje, 'i bulah buts'itookat huba' hoont'ah, 'i ka. ³'Et 'uhiyínla ndunnah mai k'et butl'ahúhonla, 'ulhna hiyílhchoot yahúyalht'o 'ink'ez hoonli higha cháílel hoh whenáhinanyoot. ⁴Ndun dune be'íldzun, 'en doo chah 'uyoon 'ulhna whuz whelh'a. 'En tse be nahínelh'uz hitsi ts'e' nalh'uz hoh nukai híyulhtsi, 'ink'ez hukwa yáhoonli k'uná'a 'uhiyínla hoh whenáhinanyoot. ⁵Doo chah 'uyoon 'ulhna whuz wheyalh'a. 'En hizelghhi. Lhanah 'uyoon chah 'et ndo buhinla. Bulunah hubuhoolht'ah 'ink'ez bulunah chah hubuhangan. ⁶'Ilhunuh zeh 'udek'elh'az whuz buts'un wheyálh'a, 'et usda, 'en buye' yuk'entsi, 'Suye', 'en sih hidóolhti, 'ni 'et huwa.⁸ ⁷Ndunnah dune mai k'et butl'ahúhonla

g 12:6 Njan mai k'et haníyeh humoodih, 'en Yak'usda 'int' ah, 'ink'ez buYe' 'en Sizi Gri 'int' ah. 'Et ndun bugha télh'a, ndunnah Lizwif hubumoodih 'uhint' ah, ni ho 'utni.

'et 'ulhodútni, 'Ndun njan mai k'et be'ildzun, 'en buye' 'int'ah. 'Anih, ts'uzoolhghelh. 'Et sih ndun buye' but's'ítekulh, 'i ts'iyawh ne'ildzun wule.'
 8'Et ndun buye' hiyílhchoot, hizelhghi 'ink'ez hiyust'e 'i nyoh haníyeh k'et tínahinino." 9'Et Sizi huboodulhkut, "Daóoneh simba ndun mai k'et whulh'ai? Whusanája, 'ink'ez ndunnah dune ts'iyawh hubóoghan, 'ink'ez mai k'et 'uyoon gho hohóh'a. 10'Aw whutsuh whudelhdzulh ndi Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduzuguz, 'i, 'aw ih buk'eyáchasulhtuk? 'Et ndutni,
 'Ndi tse be koo 'uwhulh'en 'ún hidutelh'uz,
 'i 'uja degha nus bukadaoodilt'ah, 'i suli.

11 'Et Moodihti whuz na'a 'uhóonla.

Tube huba hooncha k'un'a 'a 'obínla ho' hoont'ah.'

'Et whuz na'a Yak'usda be' dustl'us k'ut ndutni," ndo búlhni.

12'Et Lizwif bumoodih, 'en Sizi hiyoolhchoot hukwa' hut'en, t'ehonínzun didut buch'a yálhtuk hoh dune hoodalh'i, 'et whunts'ih dune 'ilhuhowezdel hiye nuljut huwa Sizi dachahíyilil hoh whenáhedel.

Yun k'elha huhoohl'i hukwa' hoodulhkut

13'Et bulunah Pharisee 'ink'ez Herod budune chah 'en Sizi khunek be hiyoolhgooh ka hits'ú wheóobahalh'a. 14'Et Sizi highu nindel 'ink'ez 'uhutni, "Dune hoodulh'eh t'ets'onínzun ts'ah'un zeh 'udanihl. 'Aw 'uyoon daja huntezilh huwu ni cháfnlah hoh dune dant'ah whunts'ih chabunílh'en hoh Yak'usda beni k'ah ts'ih hubugha khunek 'alha' 'int'ah, 'i be whúbodilh'eh. 'Et nedíni wheni khunek netl'ahon'ai, 'i whudulhyah 'uts'oot'en ih tulih Roman keyah whumoodih but's'un yun k'elha ts'uhoohl'i 'i buba buk'elha ts'otelh'i tulih k'us 'awundooh tulih?"
 15'Et whunts'ih Sizi hiyoolhgooh hukwa' hiyulh'en t'eeonanzin, 'ink'ez ndo búlhni, "Et di ka sóolhdzih? Sooneya stl'anah'aih noolh'en sih."
 16'Aw 'et 'ilhunuh sooneya yutl'ainá'ai. 'Et Sizi huboodulhkut, "Ndan ho' 'int'ah bunen 'ink'ez boozi 'ukw'e'usdúguz?" 'Et 'uhiyúlhni, "Yun k'ut whumoodih Caesar, 'en 'int'ah." 17'Et Sizi ndo búlhni, "Ndai Caesar be'ildzun, 'i but's'un buk'elha whulh'i, 'ink'ez ndai Yak'usda be'ildzun, 'i Yak'usda ts'un buk'elha whulh'i." 'Et soo tube huba hooncha.

Nats'ukhít'naih 'i buka 'oodulhkut

18'Aw 'et ndunnah Sadducee hubuhútni, 'en Sizi highu nindel. 'En 'uhutni, "Dats'úzsai 'ink'ez 'aw nats'ukhóotnah ghaít'ah." 19'En hiyoodulhkut hoh 'uhutni, "Nehodulh'eh Moses 'en khunek negha ide'ai, 'i neba yuk'une'úzguz, 'Dune bu'at 'en dazsai, 'ink'ez buzkeh hoolah t'eh, ndun dune dazsai bulhutsin 'en ndun tsandelh yughu naooda, ndun dune dazsai, 'en ba buzkeh hole ka.'
 20'Et skwunlai 'o 'at nanah lhulhutsinkah hinli, 'udetsah whudelhdzulh, 'en 'at ut'i, 'awhuz buzkeh hoolah hoh dazsai. 21'Et yuk'ah whúdelhdzulh, 'en tsandelh yughu nasda. 'En chah buzkeh hoolah hoh dazsai. 'Et whulh tat

chah whuz na'a zeh 'uja. ²²Ts'iyawh skwunlai 'o 'at nana 'ilho dunedzulh 'en ts'iyawh highu dalts'i, ts'iyawh bubuzkeh hoolah hoh yahadla. 'Udek'elh'az ndun ts'eke dich'oh chah dazsai. ²³Ndunnah yahadla ts'iyawh dinahudutédulh dzin dinahudidel t'eh, k'us ndan simba bu'at tele, ts'iyawh skwunlai 'o 'a nanah, 'en highu dálts'i?" ²⁴'Et Sizi ndo búlhni, "TUBE 'uts'un na'a 'udahni. Ndet daja dahni t'eeonuzáhzun ih? Yak'usda ye ulhtus, 'i 'ink'ez bughunek k'e'eduguz, 'i t'énuzahzun, 'et huwa whuz na'a 'udahni. ²⁵Ndet yahadla dinahudidel t'eh, ndoh yak'uz lizas li'hint'ah. 'Et ndó tet'ilh dune chah 'ink'ez ts'ekoo chah 'aw lhgha hudóolts'i ghaít'ah. ²⁶'Ink'ez ndunnah yaidla dináhudutédalh hubugha, ndi Moses 'uk'une'úsduzuguz, 'i 'aw ih buk'uyacháldih, whus delhtan, 'i tah whudezk'un hoh Yak'usda yulh yalhtuk inle? 'Et 'uk'une'úsduzuguz, 'i ndutni ndun Moses Yak'usda ndi yulhni, 'Si 'ust'ah Abraham 'en buMoodihti 'ust'ah, Isaac, 'en buMoodihti 'ust'ah, 'ink'ez Jacob, 'en chah buMoodihti 'ust'ah.' ²⁷'Et huwa huhukhuna hubuYak'usda 'int'ah, 'aw yahadla hubuYak'usda ilah ho' 'int'ah. 'Et 'ílhuuz 'uts'un na'a 'udahni."

'Ilhuk'i khunek neba yutulhúhezya, 'i degha nus dezti

²⁸'Ilhunuh dune Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzuguz, 'en 'et 'ut'en, 'ink'ez hubudánts'o 'ink'ez 'en t'éeonínzun Sizi ndunnah Sadducee soo ndo budáni. 'Et didut chah Sizi yoodulhkut, "K'us ndai khunek neba yutulhúhezya, 'i k'us dezti?" ²⁹'Et Sizi 'uyúlhni, "Ndi degha nus dezti, 'i 'int'ah, 'Israel budune, oozélhts'ai, neMoodihti 'en Yak'usda unli. 'En zeh 'ilhunuh Moodihti 'int'ah. ³⁰Yak'usda nuhMoodihti nuhdzi ndulhcho, 'i be, nuhzul ndulhcho, 'i be, 'ink'ez nuhwhubeni ts'iyawh ndulhcho chah.' ³¹Whulh nat khunek higha nélh'a, 'i chah degha nus dezti, 'i 'int'ah, 'Nts'e na'a nuhwhenich'oh k'enahdutsi', whuz na'a nuhwhulh dune chah buk'eoohsi!' 'Aw 'uyoo khunek higha nélh'a, 'i ndi nankoh 'o nus dezti, 'i hoolah." ³²'Et ndun Moses bughunek 'uk'ununa'úsduzuguz, 'en Sizi 'uyúlhni, "Nehodulh'eh soo' denja! Khunek 'alha' 'int'ah, 'i be yailhtuk! Degha ndoh Moodihti 'en zeh Yak'usda unli, 'aw 'uyoon Yak'usda chaílah. ³³'Ink'ez dune budzi ndulhcho 'i be Yak'usda yuk'eootsi' huba' hoont'ah, budeni ts'iyawh 'i be, buzul be, bunut'uk ts'iyawh, 'ink'ez dich'oh k'enadutsi' chah, whuz na'a bulh dune hubuk'eootsi'. 'Et degha nus neba hooncha ndi nankoh khunek yugha nélh'a, 'i buk'úne' ts'oot'en. Khunai 'ink'ez 'uyoo hoonliyaz Yak'usda buk'uzdai k'ut Yak'usda bugha ídezk'un, 'i ba 'o nus whudezti." ³⁴Sizi t'éeonanzin dalcho 'i be whunih k'una'a 'udéja 'et ndi yúlhni, "Aw 'et nilhdukwh hoh Yak'usda k'úne' nyul'en tele." 'Et hukw'elh'az 'aw 'udun hukwa chahiyoodílhkulh hiyéntsaz 'et huwa.

Christ, 'en nts'e na'a David butsu haínzut, 'et hukwa hiyoodulhkut

³⁵'Et Sizi, 'en Lizwif hubuluglez whucho dune hoodulh'eh hoh huboodulhkut, "Nts'e na'a ndunnah Moses be' dustl'us

'uk'ununa'úsduguz, 'Christ 'en David butsu hainzut tele ho' 'int'ah,' hutni? ³⁶'Et David, 'en Ndoni bugha 'et ndutni, 'Moodihti 'en suMoodihti 'uyúlhni njan nalhni ts'ih sughu sinda. Hoh t'eh sih nch'a húdetni, 'en buk'ut nke naóolhyis mba hólhsilh.'

³⁷David dich'oh, 'Sumoodihti,' yúlhni, 'et nts'e na'a Christ 'en David ts'ih haínzut wule?' 'Et nyoh dune, 'en huhóont'i hoh hidants'o.

**Sizi dune ndo búlhni, "Ndunnah Moses be' dustl'us
'uk'ununa'úsduguz, 'en buch'a kháhdli"**

³⁸'Et Sizi hubodulh'eh hoh 'et ndo búlhni, "Ndunnah Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz, 'en buch'a kháhdli. Ndunnah 'e'óoket bakoo 'et dune tah hoh nahúduchun t'lasus nyez be húdelhts'i, 'ink'ez dune hubaoodelhti hukwa ne'hutdudul'en. ³⁹Njan luglez ndet huntel'ilh, 'et 'utaháoodet'aih, 'ink'ez dune dahúlih teh, 'et chah k'us whudézi, 'et didut nátl'ahududaih. ⁴⁰Tsandelh chah khábonut'ah, 'ink'ez bukoo huwa hahuwhút'aih. 'Ink'ez ncha ná'hadudil'i hoh sa cho tenahududli. 'En 'et hukw'elha 'o nus dzuh nahútezut ho' hint'ah."

Tsandelh sooneya huwa iné'ai

⁴¹Lizwif hubuluglez whucho sooneya dekat, 'et Sizi usda, 'ink'ez hubunilh'en sooneya dehínudzaih. Lhanah soode'a 'uhint'ah, 'en sooneya lhah hoh dehínudzaih. ⁴²'Et 'ilhunuh tsandelh tel'en, 'en 'óh wheghah uyalh, 'ink'ez nankoh sooneyayaz dénalhdel.^h ⁴³'Et Sizi yugha hoodul'eh ts'un bé' buntelhúnik 'ink'ez ndo búlhni, "Nuhwhudúsní ndun tsandelh tel'en, ndunnah ts'iyawh huba nus lhah 'i denandzai ho' 'int'ah. ⁴⁴Ndunnah 'uyoon, 'en ndai hiye soode'a 'int'ah, 'i 'un hakat, 'i 'uhiyulh'en dehínudzaih. 'Et ndun lhe'int'ah tel'en ndai 'aw 'i yít'i, 'i yuk'ekhutenalh, 'i whunts'ih ts'iyawh deyándzai."

Njan Lizwif hubuluglez whucho hoolah whutéleh, 'et Sizi huwu yailhtuk

13 ¹'Et Sizi Lizwif hubuluglez whucho tinanja hoh 'ilhunuh yugha hoodul'eh ndi yúlhni, "Nehodilh'eh whunilh'en, njan luglez whucho 'ink'ez tse chah 'i lhe'íldzoo 'i be 'uhóolya." ²'Et Sizi 'utni, "Njan koo whucho whuzdla whunulh'en ih? 'Aw lhuk'i tse 'i whunts'ih lhk'uchadutéslal, 'i ts'iyawh nadúntejulh ho' hoont'ah."

**Ndan Sizi Gri hinedulh, 'en hiye dzuh nutezut,
'i hubugha hubulh yátelhtuk**

³'Aw 'et Lizwif hubuluglez whucho huwanch'az dzulhyaz Olive hiyúlhni, 'i k'ut, 'et Sizi usda. Peter, James, John, 'ink'ez Andrew

h 12:42 Ndi sooneya deghanus chadíti, 'i 'int'ah.

chah, 'et dune hoolah, 'et Sizi hiyoodulhkut. ⁴'Et hiyúlhni, “Nedíni nket'ah 'uwhuténih? 'Ink'ez ndet huwa t'ets'ontézin daóotenilh hoh 'et neóotelts'ulh?” ⁵'Et Sizi ndo búlhni, “Huwuhli dune nanwhanoo'ah gunih. ⁶Lhanah dune whusahútedulh 'ink'ez soozu bughá 'uhudutenilh, 'Christ 'ust'ah!’ 'Et nduhútni hoh dune lhanah nahuntet'ah. ⁷'Et nuhgha ha'nóojoot gunih. Nilhdukw dune lhutedughan whulh 'uhuduzts'ai, 'ink'ez nilhdza luhudughan whulh 'uhúduzts'ai t'eh, 'et ndoh honeh huba' hoont'ah. 'Et whunts'ih 'awhuz whulatah ilah ho' hoont'ah, 'awhuz 'udun chah whusawhútekuh ho' hoont'ah. ⁸Lhelhts'un keyah whut'en, 'en lhch'a nihúdatedulh, 'ink'ez lhelhts'un hubudayi cho hinane'ut'en 'en chah lhch'a nihúdatedulh. Nduhóolhcho yun chah natughetnah, 'ink'ez dai chah whutéleh 'ink'ez nduhóolhcho hoh dune dzuh nulhuwhuteldeh. 'Et nduwút'en sulí t'eh, t'ewhúntézhin 'o nus hooncha tune' whutet'en. 'Et dzuh nutehdeh k'an ho' whe'whudit'en. ⁹Nuhwhenihch'oh chah huwahli. Keyah huwunli but nenóhwhutelleh 'ink'ez luglez koo 'et chah yanwhuts'utelht'oh. 'Et si sugha ndunnah moodih 'ink'ez hubudayi cho chah bubut nihótelleh, khunek unzoo, 'i be hubulh yaoolhtuk ka. ¹⁰'Ink'ez 'udechoo ndi yun k'ut ndulhcho dune ts'iyawh khunek unzoo, 'i bughá hubulh yatetuk. ¹¹Tsak'e nawhuanla 'ink'ez naheyelh but nenóhnilhti t'eh, dája dutehnilh, 'aw huwu ni wahle gunih 'ink'ez nuhdzi dóoghel. 'Et níóoninzut t'eh, 'ants'ih ndai nuhza dánkat, 'i be yaoolhtuk, Ndoni bughunek 'i be yatelhtuk. ¹²Dune, 'en dulhutsinkah dahútetsah huwa buteleh. 'Et hube'abákah 'en chah, bubuzkeh 'en ndúbotel'ihl, 'ink'ez 'uski, 'en chah, hube'ama 'ink'ez hube'abá, 'en hubuch'a nahútel'ah 'ink'ez dahóotsah hukwa' hubutelilh. ¹³Si sugha sunehdulh huwa ts'iyannah nuhts'uh dútetnik. 'Et whunts'ih ndan 'udek'elh'az whuts'un whechahítsaz, 'aw 'en zeh hudutejih.”

Degha nus whewhúnjut 'et

¹⁴“Ndan degha nus be whunjut, 'aw buba cha'hóot'ah 'et siyin nulh'en t'eh, (ndi yuk'é yalhtuk soo cho nuwheni taóodoolts'it. Daniel, Yak'usda be nus whúnih'en, 'en 'uda húwu yailhtuk ínle). Judea hudelhts'i dzulhyaz k'uz ts'ih, whuz tsi hutooldel. ¹⁵Dune bukoo hukw'ut' usda t'eh, 'aw bukoo ts'ih nuchátesdal 'ink'ez ndai be'ildzun yutelel, 'i 'aw nayóolchoot gunih! ¹⁶'Ink'ez dune haníyeh k'et 'ut'en chah, 'aw bukoo ts'ih nayítsuz kunaóoda gunih. ¹⁷Dahoolcho 'i be whéwhunjut tele, hoh t'eh ts'ekoo, 'úlchan 'int'ah t'eh, 'ink'ez buzkeh yé'ulht'ukw chah. ¹⁸Njan dzuh nutehzut whuch'a ténadoohdli 'et khi 'uhoneh whuch'a. ¹⁹'Et Yak'usda yun inla k'an dzin whuts'un 'aw cha'whúsne 'ink'ez 'aw 'et 'ulcho 'i be whutsuh da hiye dzuh nulháulzut, 'i be dzuh natezut. ²⁰'Et whunts'ih neMoodihti lhat dzin hoh k'ah ná'hoonla.

i 13:15 Lhat Lizwif hubukoo, 'et bun k'ut lhk'eodez'a.

'Et nduchaínil t'eh, 'aw 'ilhunuh whunts'ih doojih ghaít'ah. 'Et ndunnah 'utaháooanla, 'en bugha' hoonla hoh t'eh hoondukw whutelhtsilh. ²¹'Et hoh t'eh dune ndunóhowhutni t'eh, 'Nulh'en njan Christ 'en njan usda!' K'us, 'Ngut usda!' nuhuwhútni t'eh, khun teh nuhwhuba 'alha' 'uhudooni gunih. ²²'Et whunts'ih ndunnah Christ na'dudil'i, 'ink'ez nus whúnilh'en na'dudil'i chah, 'en lhanah hitele hoh lhat teh huwa ne'ut'en 'ink'ez hooncha túne' hutet'en, ndunnah Yak'usda 'utuhaóoanla, 'en whunts'ih nabunoo'a hukwa' hutet'ilh. ²³'Ahoohlhyez tsi hóohli! Ts'iyaintsuk whutsuh da 'un whudáni.

Yinkak dune ye' whusatéyalh

²⁴“Et hukw'elh'az dune dzuh nuhuzde t'eh,
sa 'i chah dulhgus tele,
'ink'ez 'ulh'ek ooza chah 'aw be chawhest'en tele.

²⁵Sum chah natekulh 'ink'ez nduk yaz be hóolhtus,
'i be notughetnah.

²⁶Hoh t'eh yinkak dune ye', 'en ndoh kw'us tah bé wheóonujut ye ulhtus, 'i bulh 'ink'ez Yak'usda butsu hayánduz, 'i be ndoh be wheóoduteltsilh. ²⁷'Ink'ez bulizas 'en haóobutelh'alh, ndus de, n'az de, niz de, 'ink'ez ndaz de, 'ink'ez ndi yun k'ut 'ink'ez yaz chah ndulhcho hoh Yak'usda ndunnah 'utaháooanla 'en 'ilhohubutughélelh 'et wheni.”

Mai chun, fig hiyulhni, bumai 'i be bugha whúts'odul'eh

²⁸“Ndi mai, fig hiyulhni, buduchun, 'i be buk'unats'uwhulnuk be whuts'odul'eh, 'i soo ts'ah'un boodulhú'eh. Ndi 'i 'int'ah, buzooschum delghih t'eh, 'aw 'et but'an whulhlhah, 'i bugha t'eeonáhzun 'aw 'et shen nilhduk wuli. ²⁹'Et ndez na'a ndun whudúsní, ndet whusawhét'en whutélh'en t'eh, 'et sih whuz na'a zeh t'eeonóhzní 'aw 'et nilhduk w' whe'oodutet'ilh. ³⁰'Alha ts'ah'un na'a 'un whudusni, k'an ndoh whudezulh 'aw yachahútesdla, 'et njan ndó tenilh, ts'iyawh 'et lhawhúdatenilh, 'et whuts'un. ³¹Yaz 'ink'ez ndi yun k'ut 'i chah hoolah whutele. 'Et whunts'ih ndi sughunek 'aw hoolah chatesdle.”

'Aw dune nt'éoonízun ndet dzin 'ink'ez nts'oh huwa whudezulh hoh 'uwhuténilh

³²“Aw dune t'eeonízun ndet dzin k'us nts'oh huwa 'uhunet'oh 'et whusawhútelts'ulh. 'Aw lizas yak'uz hudelhts'i, 'ink'es Yak'usda buYe' whunts'i 'aw t'ehonízun, se'aBá dich'oh zeh t'eeonínzun. ³³'Ahoohlhyez huwahli 'ink'ez tenadahli. 'Aw nt'eeonuzáhzun nts'oh t'eh whusawhútelts'ulh. ³⁴'Et ndez na'a 'uwhutenilh, 'ilhunuh dune bukoo huwu tezya 'ink'ez hiba 'ut'en 'en 'et nibuninla 'ilho hinli hoh dude 'ut'en 'uhoolh'en ka, 'ink'ez 'et ndati huwunli ndi yúlhni, 'Soo cho huwonle!' ³⁵'Et whuz na'a nuhwhudúsní, huwahli! 'Et nts'oh teh bukoo humoodih whusanatedalh 'aw nt'eeonuzáhzun, hulhgha

tulih, tuzniz tulih, yilhkaz tulih, k'us sa haí'ai t'eh tulih. ³⁶'Et huwa 'ahoolhyez lhadáht'ah. 'Aw hukwa tsi chawhahlíh 'ink'ez nanehtez t'eh, nuhche tulih nuhwumoodih nuhghun naooja. ³⁷'Et daja nuhwuhúdsni, 'et ts'iyannah chah ndo budúdsni, huwahli!"

Sizi whu'izyaz hikunuta hituzelghelhel ka

14 ¹'Awhuz nat dzin whuz'ai Lizwif Hubutus Lhuseya' whewhúnahulnih 'ink'ez lhes chantulhúdoh, 'i ts'uyi, whewhúnahulnih chah, 'et náwhulnuk moodih 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzuguz, Sizi whu'izyaz hikunúta hituzelghelhel ka. ²'Et 'uhutni, "Njan butus lhuseya, 'et whutah ilah 'uts'ooleh, dune lhtahohót'alh 'et whuch'a."

Bethany 'et ts'eke Sizi k'unuts'újul yutsi k'eyílhdze

³'Ilhunuh keyah wheyaz Bethany huwhútni, 'et Simon buka whulhjut ínle, leprosy hiyúlhni, bukoo 'en Sizi yuzíh 'usda. 'Et na'ut'alh hoh ts'eke k'unuts'újul dehti, 'i tse be ídezibun, 'ink'ez 'i be buda' deldze ye'alh hoh danínya. Ndi 'i lhts'eyalhkut 'ink'ez k'unuts'újul 'i Sizi yutsi k'eyílhdze. ⁴Bulunah dune hukwa hunfích'e 'ink'ez ndulhóhudutni, "Et di ka ndi k'unuts'újul 'ants'i 'et tinta' yulh'ih. ⁵Dehti hoh bé' ts'onket t'eh^k 'ink'ez da sooneya tehel'en hubugha ts'ínoodzaih," hutni, 'ink'ez koo ts'ih ts'eke tube cho hich'a yálhtuk. ⁶'Et Sizi ndo búlhni, "Buts'áhachaozah'ak! Di ka tedulhlíh? 'Ut'en unzoo, 'i suba inla ho' 'int'ah. ⁷'Ahoohyeh tehel'en nuhwunat whutéle. Ndet hukwá' nahzun t'eh, hubula 'ooh'ten. 'Et si 'ahoolhyeh huba nuhwúbulh cha'tuzest'il ho' hoont'ah. ⁸K'unuts'újul, 'i suyust'e yuk'eyílhdze 'adutes'alh wheni lhasúdinla. Ndun ts'eke 'aw 'o 'un 'ooneh ghaít'ah, 'et 'uhóonla ho' 'int'ah. ⁹'Alha' 'un whudusni, ndi yun k'ut ndulhcho hoh ndi khunek unzoo, 'i nudutekat, ndun ts'eke ndet 'uhoonla, 'et hukw'u naootetnuk, 'et hoh dune yunatelnih."

Judas, 'en Sizi ye 'óotekulh hukwa' ninzun

¹⁰Lanezi 'o 'at nanah yugha hoodul'eh, 'ilhunuh Judas Iscariot hiyúlhni, 'en Lizwif bunáwhulnuk bumoodih buts'un whinya Sizi hubutl'aítelhtelhel ka. ¹¹Dája ndo búlhni huhóont'i 'ink'ez sooneya hits'óozi. 'Et Judas, 'en Sizi ye 'óotekulh, 'et hukwa hités'en.

Sizi 'en yugha hoodul'eh butus lhuséya whunahutelnih, 'et hubulh na'ut'alh

¹²'Et 'udechoo dzin lhes chantíldoh, 'i nahíyut'alh, 'et dzin sheezyaz na'hitet'alh, 'i naihzulhghih, ndi sheezyaz Lizwif Hubutus Lhuséya

---

j 14:1 Nawhudezulh totsuk 'ilho huwudulh 'ink'ez ndi sheep k'us unzoo 'i nahiyut'alh. Njan whunahulnih 'oh da Yak'usda yun k'ut Egypt whuch'a hanaóobanla da. k 14:5 Tehul'en ba 'iluh yus k'ut yuk'elha 'et'en, 'et 'uneltsuk.

huba 'int'ah. 'Et Sizi yugha hoodul'eh 'uhyíulhni, “Nts'e netalh'alh ndi na'tant'ulh, 'i mba lházdutelilh?” 13'Et Sizi nanah, 'en wheóobalh'a 'ink'ez ndo búlhni, “Jerusalem ts'ih ah'us 'ink'ez dune too nulhtun, 'en sih nuhdudóoya. Nts'e bukoo tezya whuz bun tooh'as, 14'ink'ez bukoo be'ildzun njan dudoohtni, ‘Dune hoodulh'eh njan ndutni ndet sugha hoodul'eh bulh Hubutus Lhuséya huwa na'uztet'alh bukoo negho télh'alh ih?’ 15'Et nduk hukw'uz hooncha lhaóodint'ah whunwhunoolhtun, 'et na'uztet'alh, 'i lhádoohleh.” 16'Aw 'et yugha hoodul'eh Jerusalem ts'ih whehá'az 'ink'ez Sizi soo daja ndo búlhni, ts'iyawh whuz na'a nahuhóo'ai 'ink'ez Hubutus Lhuséya wheni lhahodinla. 17'Et hulgha 'aw 'et Sizi, ndunnah lanezi 'o 'at nanah bulh, 'en whusahándel. 18'Et na'hut'alh hoh Sizi ndo búlhni, “Et njan ndun whudusni 'ilhunuh nuhtah sulh ná'ut'alh, 'en se'óotekulh.” 19'Et yugha hoodul'eh hubudzi únduda hoh 'ilhunuh hinli hoh hiyoodulhkut, “Si ih 'usudíni,” hiyíulhni. 'Et 'uyoon chah ndutni, “Si ih 'usudíni?” 20'Et Sizi ndo búlhni, “Et lanezi 'o 'at nanah njan netah ndan bules sulh toonayuz'ai, 'en 'utenilh. 21'Ndi Yak'usda bughunek 'uk'une'úzguz, 'i 'et ndutni, ‘Yinkak dune ye!, 'en datetsah. 'Et ndun ye 'ónket, 'en dalcho 'i be buba wheóonujut tele.’ Ndun dune 'aw chahóolel t'eh, 'et da 'o nus soo' hot'e wule da.”

Sizi 'udek'elh'az na'ut'alh

22'Et na'hut'alh hoh Sizi lhes yílhchoot yuba tenadedli 'ink'ez taídalhkut. 'Et yugha hoodul'eh hubugha íninla 'ink'ez ndo búlhni, “Ndi ulhchoot, 'ink'ez ah'alh. Ndi suyust'e 'int'ah.” 23'Et lubot yílhchoot, 'ink'ez be'aBá “Schanailya,” yílhni. Hubut'l'ayankai 'ink'ez ts'iyawh hiyetnai. 24'Ink'ez ndo búlhni, “Ndi 'i suzkai 'int'ah. Lhanah huba nadútel't'ih 'ink'ez ndi k'andit khunek 'i suzkai be nuhts'u nahuzíya. 25'Et 'alha! 'un whudusni, ndi mai too 'aw doo chah zeh naóosnai ghaít'ah. Ndet dzin ts'iyannah Yak'usda buk'úne' hutet'en 'et whuts'un, 'et ndet t'eh, ndi mai too k'an natesnai.” 26'Et Yak'usda buyun be hújun 'ink'ez ndoh dzulhyaz k'uz Olive be hóodzi whuz whehandel.

Sizi, 'en Peter 'uyíulhni, “T'esunuzínzun dutanilh”

27'Ink'ez Sizi ndo búlhni, “K'an 'ulh'ek nuhwheni ts'iyawh sukayátehle, 'ink'ez si sugha tintuz telhúwus, ndi Yak'usda bughunek ndutni,

‘Et huwa Yak'usda 'en sheep ghunli yutuzelghel
'ink'ez ndi sheep ts'iyawh lhtatelwus.’

28'Et dinadusja hukw'elh'az t'eh, 'et yun k'ut Galilee ts'ih nuhtsuh tesyalh.” 29'Peter ndi yílhni, “Ts'iyannah nkaya tele, 'et whunts'ih 'aw si ilah!” 30'Et Sizi ndi yílhni, “Peter, njan whunaoolnih, k'an 'ulh'ek ligok dune nat 'uduténilh whutsuh, tat 'et 'T'esunuzínzun, dutanilh.” 31'Et Peter soo khunek ulhtus, 'i be ndutni, “Nyulh datésah 'et whunts'ih 'aw t'enyunuzúsun doosni ghaít'ah.” 'Onghunnah yugha hoodul'eh chah ts'iyawh whuz na'a nduhútni.

Sizi, 'en Gethsemane 'et tenadedli

32'Et 'ilhunuh haníyeh k'et Gethsemane huwhútni ts'ih whehándel 'ink'ez Sizi yugha hoodul'eh ndo búlhni, “Njan delhúts'i. Si nye'un tenadutesdli.” 33'Et Peter, James 'ink'ez John teh 'o 'un hubulh when'az. 'Aw 'et buyust'e 'i be tso be teni'nelhts'tit 'i buk'edilts'ut, 34'ink'ez ndo búlhni, “Suzul tube tso suli, 'aw 'et datesah 'et suts'un whelhts'ulh ho' hoont'ah. Njan delhúts'i 'ink'ez howohle.” 35'Et 'o 'un yaz nenínya 'ink'ez nachanétno. 'Et tenadedli hoh ndutni, njan huba whusawhutelts'ulh, 'et whuz na'a senghoholts'tit t'eh 'et ndoh honeh. 36'Ink'ez ndi yúlhni, “Abba, 'aBá, nyun zeh ts'iyaintsuk nk'úne' whut'en. Ndi be dzuh nuteszut suba hoolah nahoolhtsi, 'et whunts'ih si hukwa' nuszun ilah, nyun hukwa' ninzun hukw'u na'a 'et ndoh honeh.” 37'Et ndunnah tanah yugha hoodul'eh nahunéstez hoh bughu nanja 'ink'ez Peter 'uyúlhni, “Simon nanenti hoh ih 'unint'ah? 'Aw ih 'astl'iyaz whunts'i honih ghaít'ah?” 38'Ink'ez ndo búlhni, “Howahli tink'us nteht'uk whuch'a tenadoohdli. Nuhyégah be tehzoo hukwa' nahzun, 'et whunts'ih nuhyust'e latet'ah ho' 'int'ah.” 39'Et doo chah 'o 'un whenaja 'ink'ez whutsuh da tenadedli whuz na'a zeh tenadedli. 40'Doo chah zeh yugha hoodul'eh, 'en nahunéstez hoh bughu nanja 'aw huhoonih ghaít'ah 'ink'ez 'aw whé' hidooni hooyah. 41'Whulh tat bughu nanja 'et ndo búlhni, “Whute sahtez 'ink'ez nalhúyis. 'Aw 'et whusawhélt's'ut, soo cho whunulh'en, yinkak dune ye', 'en dune ntsi' butl'ahítelhtelh. 42'Dinadahdelh! 'Uztodelh! Nulh'en ndun dune se'óotekulh, 'aw 'et nyoh hiyalh.”

Sizi 'aw 'et hiyilhchoot

43'Et 'awhuz Sizi yalhtuk hoh Judas 'en whusaínya. Ndun Judas 'en lanezi 'o 'at nanah whel'a 'en, 'ilhunuh 'int'ah. Dzuh sa inle Lizwif náwhulnuk bumoodih, Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz, 'ink'ez dune tsuh whudelhdzulh chah, 'uda buts'un nuséya, 'ink'ez Sizi ye búts'e'onket. 'En Judas buts'un whenáhiyalh'a, 'ink'ez dune lhanah yulh údulh soh cho chah 'ink'ez tuz chah hiyellelh hoh whusahándel. 44'Hédulh hoh Judas ndo búlhni, “Ilhunuh dune bunenk'us k'ut nadehts'ooz, 'en wahgooh 'ink'ez bugha 'óohli hoh tóolhte!” 45'Et huwa Judas Sizi yughu ninya ibulh ndi yulhni, “Dahooja, Rabbi,” 'ink'ez naindunants'ooz. 46'Aw 'et Sizi hiyílhchoot 'ink'ez duts'o cho hiyoontun. 47'Et whunts'ih 'ilhunuh Sizi zih siyin soh cho hayálhtsus 'ink'ez Lizwif náwhulnuk dega nus dezti be 'ulhna, 'en yudzo k'uz habe'yalht'o. 48'Et Sizi ndo búlhni, “Et di ka soh cho 'ink'ez tuz chah nahle 'ink'ez 'undunust'ih hukw'u na'a skaootéhdel? 49'Dzin totsuk nuhwhubulh 'úst'ah 'ink'ez luglez whucho whunwhudulh'eh, 'et di ka hoh da chasulhchulh inle. 'Et whunts'ih Yak'usda bughunek dája ni whuz na'a 'uhóneh huba' hoont'ah.” 50'Et ts'iyawh yugha hoodul'eh hich'a sudel 'ink'ez tinta hulghaz. 51'Ilhunuh chillh naih ts'ut'on, 'i

zeh khaíwesdúduz, 'en Sizi yuneyalh. Ndun chillh 'en 'uyoon chilkhah hiyoolhchoot. ⁵²'Ust'et whelgai hoh naih zeh hubula k'éyano.

Sizi ndunnah naheyelh 'en hibut nihínilhya

⁵³'Et Sizi hiyílhchoot 'ink'ez Lizwif náwhulnuk degha nus dezti bukoo ts'ih whehíyalhti. 'Et Lizwif náwhulnuk bumoodih, dune tsuh whudelhdzulh, Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzug chah 'iluhowezedel. ⁵⁴Peter ye niz de hubuneyalh. Lizwif náwhulnuk degha nus dezti bukoo 'et whuna'nesdutl'oo, whuz bughu danínya. 'Et howuhinli buzih natl'adede 'ink'ez na'dunildzilh. ⁵⁵Lizwif náwhulnuk bumoodih 'ink'ez naheyilh chah 'en hibut Sizi nihínilhiti hituzelghelhel hukwa highu nahó'alh hukwa' hut'en, dune yuch'a yaoolhtuk nahóolhtel hukwa' hut'en, 'et whunts'ih 'aw 'ilhunuh nachahilhtel. ⁵⁶Lhanah dune huwhuts'it hoh hich'a yaílhtuk, 'et whunts'ih ts'iyawh lhelhts'un na'a 'uhutni. ⁵⁷Bulunah dune dihud'ndel 'ink'ez Sizi hiba whuts'it hoh njan nduhútni, ⁵⁸“Njan ndutni hoh nenalh 'útni, ‘Njan luglez whucho dune 'uhóonla, 'et nanaóoduntesyus. 'Et hukw'elh'az tat dzin inle t'eh, 'aw dune bula be nacha'hoolil hoh 'udun na'whutesdlilh.” ⁵⁹'Et whunts'ih 'aw ts'ah'un lhgha 'úhudooni ghaít'ah. ⁶⁰'Et Lizwif bunáwhulnuk degha nus dezti hubutah didinya 'ink'ez Sizi 'uyúlhni, “Ndunnah dune nch'a yahúlhtuk daja dutenilh?” ⁶¹'Et whunts'ih Sizi t'edusnih 'ink'ez 'aw yachatílhiti. 'Et doo chah náwhulnuk yoodulhkut, “Nyun ih Christ 'int'ah? Yak'usda dezti buYe' inli ih?” ⁶²Sizi 'et ndi yúlhni, “A, 'en 'ust'ah, 'ink'ez nuhwheni ts'iyawh yinkak dune ye', hiyuntel'h'ilh Yak'usda bugha nalhni ts'ih sida hoh ndus de kw'us tah hanátedalh.” ⁶³'Et ndun náwhulnuk tube hunílh'e k'et dunaih lhts'e yalhch'ul 'ink'ez njan ndutni, “Aw 'o 'un 'uyoon ts'oodolhkut ghaít'ah. ⁶⁴Ndi bughunek Yak'usda yech'a yaílhduk, 'i dahts'o! Nuhwhuba dáhoont'ah?” 'Et ts'iyawh 'úhutni, “Daóotsah huba' hoont'ah.” ⁶⁵'Et bulunah highá whenduninzoh, hina ka'dalh'oo 'ink'ez hiyoonukat cha' hiyulh'en 'ink'ez, “Ndan nyunézkuk?” hiyúlhni. 'Et ndunnah dune ghunli hiyílhchoot 'ink'ez 'en chah hiyoonankat.

Peter 'utni, “Sizi 'aw t'enuzúszun”

⁶⁶'Et Peter 'onghoh nanestl'oo bet 'ut'en hoh Lizwif bunáwhulnuk degha nus dezti ts'ekeyaz yuba 'ut'en 'ut'en, 'en wheghah úyalh. ⁶⁷Peter na'dunildzilh yutelh'en 'ink'ez ndi yúlhni, “Nyun chah Sizi Nazareth whut'en bulh 'ínt'en inle.” ⁶⁸'Et Peter 'utni, “Aw t'éoonuzúszun ndet 'uwhudini,” 'ink'ez 'az whenya. Soo 'aw 'et lígok dune 'udéja. ⁶⁹'Et ts'ekeyaz njan 'et ya'en ndunnah hoh nuhudelhúya chah 'et ndo búlhni, “Ndunnah 'en chah 'ilhunuh 'int'ah.” ⁷⁰'Et whunts'ih Peter doo chah, “Awundooh!” ni. 'Et 'astl'iyaz inle ndunnah hoh nahudelhúya, 'en chah Peter 'et ndi híyulhni, “Alha nyun chah 'ilhunuh 'unint'ah. Nyun chah

Galilee hoont'en 'unint'ah, whuz na'a yailhtuk 'et huwa." 71 'Et Peter 'utni, "Ndukni bunalh, 'alha' dusni ho' dusni, ndun dune 'udáhní, 'aw nt'enuzuszun!" 72 'Et ligok dune whulh nat 'udeja. 'Et Peter Sizi dája yulhni whunalnik, "Ligok dune nat 'uduténilh whutsuh, 'et tat 'tesunuzínzun dutenilh." 'Et huwun ni ninzut 'ink'ez intse.

Sizi Pilate yubut nenínya

15 1 'Et bundada 'uda Lizwif náwhulnuk moodih, dune tsuh whudelhdzulh, Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz, 'ink'ez dune ba naheyilh chah, ts'iyawh yahalhtuk. 'Et Sizi hiyulhghel 'ink'ez Pilate tl'ahíyalhti. 2 'Et Pilate ndi yúlhni, "Nyun ih Lizwif hubudayi cho inli?" 'Et Sizi 'utni, "Alha' dini ho' dini." 3 Lizwif náwhulnuk moodih lhat Sizi hich'a yalhtuk, 'ink'ez hiba honts'it, 'et whunts'ih Sizi t'edusnih. 4 'Et Pilate doo chah Sizi yoodulhkut, "Daóoneltsuk nk'ehuhóo'ai, 'et hubugha 'aw ih dája chadutuzanil?" 5 'Et doo chah Sizi 'aw yachatflhtih. 'Et Pilate buba hooncha.

Pilate Sizi datétsah whuts'uyúlh'a

6 Naodezulh totsuk Lizwif butus lhuséya whunahulnih, 'et 'ilhunuh dune tsak'esda Lizwif 'utahahíyulhtih, 'en Pilate yula nadutnih. 7 'Et hoh da ndunnah lhtahuwhunt'ai da dune lhutughan ts'iyawh tsak'ebahanla. Barabbas 'en chah hubutah tsak'esda dune selhghi hukwa. 8 Ts'iyannah 'ilhuhowezdel 'ink'ez Pilate 'uhíyúlhni, "Nawhudezulh totsuk 'ilhunuh dune tsak'esda 'en bulanadantnik. Doo chah 'et ndoneh." 9 'Et ndo búlhni, "Lizwif hubudayi cho, 'en ih bulanadutesnih hukwa' nahzun?" 10 Dich'oh soo t'eeonínzun Lizwif náwhulnuk bumoodih 'oonih bugha Sizi hitl'ahíyalhti 'et huwa. 11 'Et whunts'ih Lizwif náwhulnuk bumoodih dune huba nus hódelhti, Barabbas 'en Pilate yulanadootnih hidóoni ka. 12 'Et Pilate doo chah dune 'ilhuhowezdel ndo búlhni, "Ndun Lizwif hubudayi cho dáhní datésdlih hukwa' nahzun?" 13 'Et tube cho 'uhíyúlhni, "Lhdulalhgus yundunilht'ah!" 14 'Et Pilate ndo búlhni, "Ndet hoh tink'us 'úja?" 'Et whunts'ih 'o nus 'uhutni, "Lhdulalhgus yundunilht'ah!" hutni. 15 'Et 'ilhuhowezdel 'en huhót'i ka Barabbas 'en Pilate huba yulanadetnik. 'Et Sizi yahíyalhtsus, 'ink'ez lhdulalhgus k'ehíyoolhtelh ka butl'ayálhti.

Nehughan Sizi highu nolhúya

16 'Et nehughan moodih^l bukoo whuna'nesdutl'oo, 'i tuz ts'ih Sizi dahínilhti 'ink'ez 'onghoh nehughan ts'iyawh buka' hudáni. 17 Naiyits'uz dulk'un, 'i Sizi higha híwezduz. Whus nahínelhwut, 'i hitsi nihída'ai. 18 'Et hidélhti lahoohóolh'i, 'ink'ez 'uhíyúlhni, "Lizwif hubudayi cho sa cho khona."

I 1516 Ndun moodih Pilate 'int'ah.

¹⁹Duchun be hitsi ts'e' nalht'o, highá dizoh, hibut dugwútsi be nihúdulh, 'ink'ez hibut nachánulduh cha' hiyulh'en. ²⁰Sizi highu núwhulhya 'ustl'e' 'uhiyínla hukw'elh'az nayits'uz dulk'un, 'i highu nahiyilchoot, 'ink'ez dich'oh bunaih be nahíyalhti. 'Aw 'et lhdulalhgu k'ehítelhtelh ts'ih hítelhti.

Sizi lhdulalhgu k'ehíylhti

²¹'Et hedulh hoh 'ilhunuh dune, Simon hiyúlhni, Jerusalem ts'ih tezya. 'En hidudezdel 'ink'ez Sizi bulhdulalhgu yuba idutetilh ka, 'et nihínenyoot, ndun Simon, 'en Cyrene whut'en, 'en Alexander 'ink'ez Rufus 'en hube'abá 'int'ah. ²²'Et Sizi Golgotha huwhútnei ts'ih lhgha hídilhti. Ndi Golgotha 'utsints'un nez'ai hutni ho' hutni. ²³'Et mai too 'ink'ez yoo, myrrh hiyúlhni, hitaídenla, 'i Sizi hiyíhiyoolhnai hukwa' hiyínla, 'et whunts'ih 'aw chaitínil. ²⁴'Et lhdulalhgu k'ehíylhti 'ink'ez bunaih 'i higha 'aínlih hoh lhtahiyulya. ²⁵Bundada 9:00 'uhunet'oh bat'en Sizi lhdulalhgu k'ehíylhti. ²⁶Ndet hukwa' hiyínla hutni, 'et 'uk'e'hanguz, 'i higha ndoh huwuhidi'ai. Ndi khunek hík'e'anguz, 'i ndutni,

Lizwif hubudayi cho, ni.

²⁷Nanah 'uhundunut'ih chah hiyulh lhdulalhgu k'ébuhilhti, 'ilhunuh bugha naílhni ts'ih 'ink'ez 'ilhunuh bughe 'intl'as ts'ih. ²⁸'Uda Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduzuguz, 'i whuz na'a 'uhóoja ndutni hoh, “Dune ntsi' dult'ah huninzun.” ²⁹Dune whúghha hoh nahúdelh nohóndunul'us 'ink'ez Sizi highudloh, “Lhoonk'a! Nyun lah 'udini, ‘Luglez whucho yanawhutduntanyus 'ink'ez tat dzin na'whutanlilh,’ dini? ³⁰K'an 'ahoh nanaíndaih, 'ink'ez 'ududílyih,” hiyúlhni. ³¹Whuz na'a Lizwif náwhulnuk bumoodih 'ink'ez Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduzuguz, 'en chah, Sizi highudloh 'ink'ez njan ndulhódutni, “Uyoon úlhyis, 'et whunts'ih dich'oh k'an 'ududoolyih ghaít'ah. ³²K'an Christ, Lizwif hubudayi cho ts'unoolh'en nanaóoja, 'et neba 'alha' 'oot'e.” 'Et ndunnah nanah hizih lhdulalhgu k'ut sulhti, 'en chah highudloh.

Sizi dazsai

³³Dzetniz 'et 'o 'un 3:00 bat'en 'uhúnet'oh keyah nduhoolhcho hoh tsahólhgu whuzdli. ³⁴Whulh skwunlai 'o 'at dit (9) hukw'e' hunit'o, 'et Sizi soo tube cho haínzul, bughunek k'unaa 'utni, “Eloi, Eloi, lama sabachthani,” “SuYak'usda, suYak'usda, di ka suladantnik?” ni hoh 'utni. ³⁵'Et bulunah dune 'et nahudelhúya hoh hídants'o, 'ink'ez 'uhutni, “Nulh'en! Ndun Elijah yuka hahuyih.” ³⁶'Ilhunuh whusálgai, 'ink'ez duchun bulá'del'oo, 'i mai too dunink'ooz, 'i ye tóonayuzsi, 'ink'ez nduk Sizi yuza bé' yunantan, 'ink'ez 'utni, “Kw'azi'ez! Elijah tusih whusatéyalh 'ink'ez lhdulalhgu k'ut nanaítelhtelh.” ³⁷'Et Sizi tube cho haínzul 'ink'ez dek'elh'az hanáji. ³⁸Lizwif hubuluglez whucho njan dadelhchooz, 'i bugha nduk 'ink'ez butl'az ts'ih lhts'ench'ul. ³⁹Nehughan moodih lhdulalhgu

yubut siyin. Sizi nts'e na'a haínzul 'ink'ez dazsai 'et yunalh'en. “Ndun dune 'alha hoh Yak'usda buYe' unli,” ni. ⁴⁰Ts'ekoo chah 'et nudelhúya yoo 'az de ts'un honilh'en. Butah Mary Magdala whut'en, 'ink'ez Mary Jamesyaz, 'ink'ez Joses bulh be'ama, 'ink'ez Salome chah. ⁴¹'En Sizi Galilee 'et 'ut'en hoh hiyununézel 'ink'ez hila 'ét'en. 'Uyoon ts'ekoo lhanah chah 'et 'uhut'en. 'En Jerusalem ts'ih hahínandel.

Joseph, 'en Sizi whuyíhiyalhti

^{42,43}'Aw 'et hulhgha ts'ótezut hoh Joseph, 'en Arimathea whut'en whusaínya. 'En nahéyelh tah boozu unzoo 'int'ah. 'En, Yak'usda buk'úne' whut'en, 'et hukwa ités'en. 'Et dzin nats'ulyis dzin huba lhahúdtneh 'úhoont'ah. Joseph soo budzi ulhtus 'udulhútsi hoh Pilate yubut ninínya, 'ink'ez Sizi buyust'e yuts'un ka' dani. ⁴⁴'Et Pilate buba hooncha Sizi 'uda dazsai. Nehughan moodih, 'en yuka' dani 'ink'ez ndi yúlhni, “Sizi 'uda tulih dazsai?” ⁴⁵'Et hukw'elh'az nehughan moodih, “Alha' dazsai,” ni. 'Et Pilate, 'en Joseph 'uyúlhni, “Sizi buyust'e nailchoot.” ⁴⁶Joseph naih dezti, 'i yonket, 'ink'ez buyust'e nanáyalhti, 'ink'ez ndi naih dezti, 'i yughá iwezduz. 'Et tse 'an whuz wheyíyalhti, 'ink'ez tse cho whudunaíndunelhmul. ⁴⁷Mary Magdala whut'en, 'ink'ez Mary, 'en Joses be'ama bulh 'en bunalh, Sizi 'et nihínilhti.

Sizi dinadija

16 ¹Lizwif nahulyis dzin hukw'elh'az hulhgha ts'ih Mary Magdala Whut'en, 'ink'ez Salome, 'ink'ez Mary James be'ama chah, yoo sooltsun, 'i hiyónket, Sizi buyust'e hiye hítelho huba. ²Bundada 'uda hukw'enilghel 'et 'udechoo dzin, 'et sa haín'ai hoh, ts'un k'uz hutezdel. ³Whuz hedulh hoh 'ulhódutni, “Tse cho ts'un k'ut whudándune'ai, 'i ndan simba neba 'udun nindunoolhmelh?” ⁴Tse 'uda 'udun nindunelmu hoh hotelh'en. Tse tube ndunincha. ⁵'Et tse 'an 'uhandel hoh chilh lheyul, 'i be dune unli, 'en naílhnih ts'ih 'usda hoh hitelh'en. 'Et hubugha tube huba hooncha hoh hunelhújoot. ⁶'Et ndo búlhni, “Nulhújut ilah! T'eeonúszun Sizi Nazareth whut'en, lhdulalhgus k'ehíyilhti, 'en bukunáhta hoh 'aht'en. 'Aw hoolah! Dinadija ho' 'int'ah! Njan whunulh'en ilhte 'et. ⁷'Aw 'et nahdulh, Peter 'ink'ez 'onghunnah Sizi yugha hoodul'eh, 'en ndo hubudóohni, Sizi dája nuwhúlhni da, nuhtsuh Galilee ts'ih téyalh 'et sih wah'en.” ⁸'Aw 'et tse 'an tínahalghaz 'ink'ez nahutelhúghaz tube hubughá ha'nejoot 'ink'ez 'aw dune nduchahudinil, hunelhújoot 'et huwa.

Sizi Mary Magdala whut'en yunalhts'et haínya

⁹'Et Sizi dinadija hukw'elh'az, Lizwif nahulyis dzin bundada 'uda 'et Sizi 'udechoo Mary Magdala whut'en, 'en choo yunalhts'et hainya. 'En skwunlai 'o 'at nankoh (7) ntsi' nudúdeh, 'i ye yáhanainanyoot ínle. ¹⁰Sizi yulh 'út'en inle hík'enudle, 'ink'ez hutso hoh hubughu ninya

'ink'ez ndo budáni, ¹¹Sizi khuna hoh ya'en, 'et whunts'ih 'aw huba 'alha' cha'dusnih.

Sizi nanah yugha hoodul'eh hubunalhts'et hainya

¹²Et hukw'elh'az Sizi 'uts'un na'a be hóodet'en, nanah 'uts'un keyah ts'ih he'us hoh hubunalhts'et hainya. ¹³Hoh wheha'az, 'onghunnah hubulh náwhuhulnuk 'aw huba 'alha' cha'hudusnih.

Sizi lanezi 'o 'at 'ilhunuh hubunalhts'et hainya

¹⁴Et hukw'elh'az Sizi yugha hoodul'eh lanezi 'o 'at 'ilhunuh (11) na'hut'alh hoh hubunalhts'et hainya. 'Et 'aw be 'alha' hoont'ah, 'i chahít'ih 'ink'ez 'uts'un 'uhuninzun. 'Et huwa ndunnah hiya'en 'aw huba 'alha' cha'hudusnih, 'et Sizi hukwa' hubudáni, ¹⁵'ink'ez ndo búlhni, “Yinkak ndulhcho hoh náhdelh, 'ink'ez khunek unzoo, 'i ts'iyawh yinkak dune wheóobunulhtun. ¹⁶Ndan huba 'alha' hoont'ah, 'ink'ez too be 'úlya t'eh, 'en dutejih. Ndan huba 'alha' cha'hoot'ah, 'en hoontsi' hukw'u na'a huba ne'whutet'ilh. ¹⁷Ndunnah huba 'alha' 'ust'ah, 'en be úlhtus hubugha ootés'alh. Si soozu bughá ntsi' nududeh, 'i dune ts'uh hanáhiyunteyulh. K'an khunek 'i cha be yahutelhtuk. ¹⁸Tl'ughus ntsi' hiyílhchoot, k'us poison hétnai t'eh, 'et whunts'ih 'aw dachahutesnil. 'Ink'ez hunduda butsi k'ehudilnih, 'en chah soo ná'hutetnilh.”

Sizi yak'uz whenaja

¹⁹Et hukw'elh'az 'et Sizi neMoodihti dune hubulh yálhtuk 'ustl'e' 'udéja hoh, 'et yak'uz whenája 'ink'ez Yak'usda bugha nálhni ts'ih nátl'adeda. ²⁰Yugha hoodul'eh 'en ndulhcho nahúdelh, 'ink'ez ndi khunek unzoo 'i be dune bulh yahúlhtuk. 'Et neMoodihti hubulh 'út'en 'ink'ez be úlhtus, 'i hubutl'aida'ai, 'et huwa bughunek be yahulhtuk, 'alha' hutni ho' hutni. 'Et ndoh honeh.